

1979 is International Year of the Child

slovenska DRŽAVA

FOR A FREE SLOVENIA

PUBLISHED MONTHLY BY: SLOVENIAN NATIONAL FEDERATION OF CANADA, 646 EUCLID AVE., TORONTO, ONT., CANADA, M6G 2T5

LETNIK XXX. — VOLUME XXX.

DECEMBER 1979

ŠTEV. 12. — No. 12.

**VESEL BOŽIČ
IN
SREČNO NOVO LETO
1980**

ŽELITA UREDNIŠTVO IN UPRAVA S.D.

*Our very best wishes for this joyous season
and for the coming year
Que le temps des Fêtes soit pour vous
tous une occasion de joie*

Betty & Steve Paproski & Family

Minister of State for Fitness and Amateur Sport and Multiculturalism and Mrs. Paproski
Ministre d'État à la santé, au sport amateur et au multiculturalisme et Mme Paproski

MIRKOVA OPOROKA

"V edinstveni lepoti naših gor je vklesana resničnost in prvobitnost slovenskega naroda in njegova nezlomljiva volja po svobodi in suverenosti..."

Planinko

"Jaz ne morem več sodelovati zaradi bolezni... Kdor le more, naj sodeluje! Za veliko stvar gre: Suvereno Slovensko Državo. Za to idejo se moramo združiti vsi, katerim je mar naša svoboda! Za to idejo je vredno živeti in umreti..." (Iz zadnjega pisma Mirka Geratiča Slovenski Državi)

Sovražniki slovenske narodne ideje od Jugoslovenov, preko fašistov in nacistov do komunistov se niso bali, da bo z navedenim pridrvel nanje, saj se je vse življenje boril proti nasilju, temveč so se bali njegove duhovne veličine. Zavedali so se, da poštene besede iz njegovih ust pomenijo mnogo več kot kroglice iz izdajalčeve puške.

Usoda ni hotela, da bi v najbolj krvavih in krivičnih časih naše zgodovine njegov plamen ugasnil. Ostal je med nami in s svojim orožjem plemenitega duha delal za narodno osvoboditev. Iz tega boja je odšel kot brezkompromisen zmagovalec!

Njegova neomajna vera v dan, ko bo svobodno sonce spet obsijalo naša Nebesa pod Triglavom naj nam bo vedno svetla luč, ki tudi v

najtemnejši noči ne ugasne. Vedno nas je opominjal: Gradimo si dom iz takšnih prvin, ki jih ogenj ne more uničiti in mu bombe niso kos! Posadimo tako setev, ki je

toča ne more ugonobiti in mrčes ne spriditi! Le tak dom bo večni! Zasadij je lepoto upanja v srce najmračnejše dobe naše petnajst stoletne zgodovine.

"A man can't ride your back unless it's bent..."
(Martin Luther King Jr.)

Krivico voljno prenaša le suženj, ki živi v temi in mu je hlapčevanje poklic.

Beseda ima noč le tedaj, če jo poslušajo ušesa, ki niso gluha, in jih sprejema misel, odprta resnici.

24. maja je poslednjič zastavil plug, da bi zora ledino, ledno pravih medčloveških odnosov. Človeška srca je grebel iz ruševin preteklosti; duše, žeje po svobodi, je napajal z novimi upi v svetlejšo bodočnost; obupajočim je pokazal jutranjo zarjo; sovraštvu, ki se je razraslo med vojno, je odpovedal domovinsko pravico ter na glas izgovoril, kar zaveštno ali podzavestno tiči v

slehernem Slovincu — le v ljubezni, bratstvu in svobodi bo narod srečen in vreden izročila očetov, dedov in pradedov.

S svojo smrtjo nam je izročil ključ v srečnejšo bodočnost. Vedno se spominjamo veličine njegovega duha, ki bo nekoč v svobodni domovini postala last vsega naroda.

"V edinstveni lepoti naših gor je vklesana resničnost in prvobitnost slovenskega naroda in njegova nezlomljiva volja po svobodi in suverenosti..."
Planinko

† KAJ SE VAM ZDI PASTIRČIKI, AL STE KAJ SLUŠALI ? †

Mohorjeva hiša v Celovcu. Zgoraj, z leve na desno: Glavna hiša, Sv. Mohor in Fortunat, Slomškov dijaški dom. Spodaj, prav tako z leve na desno: Tiskarna, knjigar-
na in jedilnica-dvorana. Foto: V. Zaletel.

Ontario

The Premier
of Ontario

Parliament Buildings
Queen's Park
Toronto Ontario

December, 1979

On behalf of the people and the Government of Ontario, it is with great pleasure and delight that I extend to your readers my warmest Christmas greetings.

Throughout the ages mankind has found in the celebration of the birth of the Christ Child a moment of peace, joy and good will.

As, once again, we capture the spirit of Christmas and share in the joys and blessings of giving from the heart, let us resolve that the love, generosity and compassion that mark the Christmas Season will endure forever, and spread throughout our troubled world to bring peace on earth in a binding brotherhood of man.

To all of you may I express my heartfelt thanks for giving so deeply of your hands and hearts throughout the years to the strengthening of Canada and the enrichment of its unique multicultural heritage, and every good wish that Christmas, 1979, will be for you and your loved ones both happy and festive.

William G. Davis
William G. Davis

• Romanje Slovencev v Rim: "... Narodne noše so prinesle od avdijence kopijo Brezjanske Marije (ki je v Sloveniku), ko jo je papež kronal. Slučajno me je zaneslo na Petrov trg, ko so bili Slovenci tam, ne da bi vedel za romanje..." nam piše dr. R. Čuješ, ki potuje po evropskih državah in raziskuje v svojem poklicu... Romanje je bilo konec jeseni.

Season's Greetings and Best Wishes
for
Hope, Peace and Happiness
in the
New Year

City of Toronto Mayor's Office

John Sewell

slovenska DRŽAVA

FOR A FREE SLOVENIA.

Subscription rates \$6.00 per year;
50¢ single issue.

Advertising 1 column x 1" \$4.20

Published monthly by

Slovenian National Federation of Canada

646 Euclid Ave., Toronto

SLOVENSKA DRŽAVA izhaja prvega v mesecu.

Letna naročnina znaša: Za ZDA in Kanado \$6.-, za Argentino 375 pezov, za Brasilijo 90 kruzeirov, za Anglijo 30 šilingov, za Avstrijo 80 šilingov, za Avstralijo 3.75 avstr. £., za Italijo in Trst 1.200 lir, za Francijo 900 frankov.

Za podpisane članke odgovarja pisec. Ni nujno, da bi se avtorjeva naziranja morala skladati v celoti z mišljenjem uredništva in izdajatelja.

ČE SE SELITE

izpolnite ta odrezek in ga nam pošljite. Ni potrebno, da nam pišete pismo. Naslove menjamo dvakrat tedensko. Navedba starega naslova je nujna.

SLOVENSKA DRŽAVA

646 Euclid Ave. Toronto, Ont., Canada M6G 2T5

Moj novi naslov:

Moj stari naslov:

PROSIMO, PIŠITE RAZLOČNO

TORONTO

• TURNIR V TAROKU

Dne 18. novembra 1979 so imeli na Lovski farmi v Alinstonu zanimivo prireditev, verjetno prvič v zgodovini slovenske zabavne industrije, — turnir v taroku. Ta igra je po zaslugi naših lovcev postala najbolj razširjena med Slovenci.

Turnir je vodil zelo strokovno g. Miro Rak. Prvi prvak v taroku je postal znani stavbenik in lovec g. Ludvik Lovšin, ki je osvojil od 7 pokalov najlepšega. Turnirja so se udeležile tudi naše dame, vendar njim sreča v kartah to pot ni bila mila. Lovski klub bo za leto 1980 imel TAROK TURNIR 27. aprila ob treh popoldne zopet na farmi v Alinstonu.

• 7. novembra je bil ponovno izvoljen predsednik (četrtič) etnične tiskovne zveze v Ontario naš urednik g. V. Mauko. K izvolitvi in zaupanju, ki mu ga izkazuje drugojezični listi naše čestitke.

• Večerna šola slovenskega jezika dobro uspeva in bodo vsi, ki jo obiskujejo, odnesli bogate sadove. Učiteljem in udeležencem tečaja velja zahvala za požrtvovalnost.

• Nabirka „Dom-Lipa“ lepo napreduje. A potrebujejo še več nabiralcev in denarja. Podprimo vseslovensko akcijo za slovenski starostni dom v Torontu.

• Dr. Petra Urbanca, tajnika NOS je povabila Hrvatska seljačka stranka in njenega predsednika Dr. J. Krnjevič, na proslavo 75. letnice ustanovitve HSS v Mississaugi. Ob tej priliki je imel naš rojak mali nagovor povdarjač, da so se Slovenci in Hrvati mnogokrat v zgodovini našli kot zavezniki, in da je želeli tudi za bodoče, da sodelujemo kot dobri sosed, vedno z stališča suverenosti obeh narodov.

• V prejšnji številki smo poročali o protestu slovenske mladine pred italijanskim konzulatom v Torontu v podporo naših rojakov, ki žive pod Italijo — v njih borbi za jezikovno enakopravnost, ki jim pripada po členu 6. mirovne

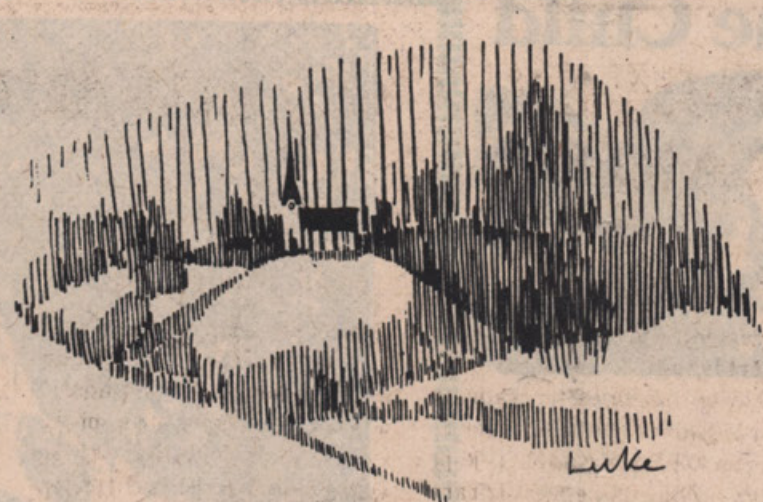
pogodbe. Prinašamo sliko s protestnega večera

Cleveland

• V nedeljo 28. oktobra je dramatsko društvo Lilija lepo praznovalo svojo šestdesetletnico obstoja. Društvo Lilija se je po prihodu emigrantov po drugi svetovni vojni še bolj poživilo. Danes je edino društvo, ki še nastudira razne igre. Vsaj eno vsako leto se postavi na oder. Člani so za proslavo obletnice imeli sveto mašo v Collingwoodu in nato banket z lepim sporedom v narodnem domu na Holmes Ave. Čestitamo in želimo, da društvo še dolgo deluje med clevelandskimi Slovenci.

• Smo v dobi, ko novo vino vre in to se mora proslaviti. Tako je društvo slovenskih Primorcev imelo svoje martinovanje z večerjo, sporedom in plesom 27. oktobra v dvorani na St. Clairju. Sledili so jim Stajerci s svojim tradicionalnim martinovanjem v dvorani pri Sv. Vidu. Proslave na čast sv. Martinu pa so zaključili Belokranjci s svojo večerjo in zabavo 10. novembra zopet v narodnem domu na St. Clairju. Vse te prireditve so bile lepo obiskane.

• Prav na Martinovo v nedeljo 11. novembra pa se je raznesla med tukajšnjimi Slovenci žalostna vest, da je po težki bolezni umrla velika Slovenka in javna delavka Berta Lobe, vdova po dr. Hinkotu Lobetu. Težko prizadeti družini iskreno sožalje. Velika praznina je nastala v slovenskih vrstah z njeno izgubo. Naj v miru počiva!

DR. JOŽE PLANINŠIČ

Profesor Političnih Ved na Državni Univerzi v Californiji, ZDA, in družina

želi vsem prijateljem in znancem širom sveta
Blagoslaven Božič in uspeha polno Novo Leto 1979

Vesel Božič in zadovoljno 1980

žele

Somišljeniki slovenske državne ideje v
Clevelandu, USA.

VESELE BOŽIČNE PRAZNIKE

in srečno novo leto vam želi

Glavni odbor in Svet. Slov. drž. gibanja

Pevski zbor Jakob Petelin Gallus iz Celovca želi vsem
prijateljem in dobrotnikom blagoslovljenje božične
praznike in srečno novo leto.

Voščila za BOŽIČ in NOVO LETO

ter najboljše želje za ureničenje slovenskih
ciljev pošiljajo somišljenikom v Sloveniji in po
svetu prijatelji v Washingtonu.

Ameriško Slovenski radijski program v Chicagu
želi vesel božič in zdravo novo leto.

Poslušajte slovensko oddajo vsako nedeljo
ob 8. uri zvečer na postaji WOPA 1490 KC

dr. Ludvik Leskover in družina

VESEL BOŽIČ IN ZADOVOLJNO 1980
ŽELI

SLOVENSKA NARODNA ZVEZA V AMERIKI
CHICAGO, ILL.

Da se poznamo:

Veseli vandroveci iz Toronta v Kanadi so vžigali vesele
in poskočne.

Marija Ahačičeva je pela z
Veselim vandroveci iz
Toronta in požela med
poslušalci in plesalci
veliko odobravanja.

Člani folklorne skupine Nagelj iz Toronta so obiskali
tudi partizansko bolnišnico Franjo in se živo zanimali
za njeno zgodovino.

• Iz Rodne grude okt 1979 povzemamo, da so se letošnjega izseljenskega piknika in proslave NOB udeležili Veseli Vandroveci iz Toronta skupaj z gđ. Marijo AHAČIČ, pevko v ansamblu. Kot je znano prirejajo ta piknik v neprimernem kraju in sicer v Škofjeloškem gradu, kjer so

mučili, pobijali in odvažali v množično smrt slovenske domobrance in druge nasprotnike režima!

• Isto glasilo poroča o torontski plesni skupini Nagelj, ki se ni udeležila proslave v Škofji Loki, poroča pa o njihovem obisku partizanski bolnišnici Franjo za

katere zgodovino, kot ve povedati Rodna gruda, so se udeleženci živo zanimali.

• Še o izseljenskem pikniku v Škofji Loki ... Rodna gruda, okt 1979, J. Vigel, stran 14. poroča o pikniku med drugim tudi naslednje: ... „Na osrednjem grajskem prizorišču se je ob desetih pričelo

najprej srečanje borcev in aktivistov NOB, združeno s koncertom partizanskih in borbenih pesmi, potem pa so fanfare naznanile začetek osrednjega programa v okviru piknika. ... predsednik slovenske izseljenske matice Stane Kolman —: „Tudi današnje srečanje je odsev od-

prtosti naše samoupravne socialistične družbe ... Za dobro voljo in urne pete na plesišču je poskrbel ansambel Lojzeta Slaka in še dolgo v noč je bilo na škofjeloškem gradu razigrano in veselo, znamenje ...

Kadarkoli kupiš kanadski izdelek, pomagaš Kanadi.

Kadarkoli kupiš kanadski izdelek, je to več kot dobra misel. To je dobra naložba za bodočnost naše zamlje. Vsakokrat ko kupimo kanadčani svoj lastni izdelek, nudimo delo kanadčanu. Tukaj v Ontario proizvajalna industrija zaposluje približno en milijon ljudi. To je 25% vseh del v Ontario.

Kadarkoli kupiš kanadski izdelek, izboljšaš gospodarstvo naše province in naše zmlje.

Z nakupom izdelkov, ki so označeni z znakom „Made in Canada“, razvijamo in vzdržujemo industrijsko moč, ki jo potrebujemo v borbi na svetovnem trgu.

A istočasno pomagamo sami sebi tu doma z utrditvijo ontarijskih dobrin ter si zagotavljamo našo bodočo rast.

Zato pa prihodnjič, ko boste spet nakupovali, glejte da product nosi simbol ki pravi „Made in Canada“.

Larry Grossman,
Minister of
Industry and Tourism

William Davis, Premier

Za letošnji Božič daruj nov jezik.

Božični čas je čas zblizanja in razumevanja. Eden najbolj razumljivih daril, ki jih lahko date sorodniku ali prijatelju je možnost boljšega razumevanja in biti bliže sosedom.

S pomočjo „Linguaphone Home Study Course“ lahko date darilo, ki bo omogočilo nekomu, ki ga ljubite, naučenje angleščine ali enega izmed 33 drugih jezikov. To pa jim bo pomagalo postati aktivnejši v novi domovini.

Ni potrebno obiskovati kako posebno šolo. Prav tako ni nevednosti sedenja v razredih. Učenje je z brzino po lastni izbiri v prijetnem območju njihovega privatnega doma. Več pojasnil, kako lahko date neki osebi odlično jezikovno darilo. Dobite, če izpolnite spodnji obrazec in ga odpošljete na:

Linguaphone

THE LINGUAPHONE INSTITUTE OF CANADA INC.,
Box 416, Postal Station "Z" Toronto, Ontario M5N 1A0

3529

Please send me the FREE Linguaphone demonstration recording and illustrated brochure.

NAME _____ AGE _____
ADDRESS _____ APT. NO. _____
CITY _____ PROV. _____ CODE _____
OCCUPATION _____ PHONE _____

I would like to be able to speak: ☐ English ☐ Italian ☐ French ☐ Spanish ☐ German ☐ Other _____

Brhka dekleta in fantje folklorne skupine Nagelj so z avtobusom v organizaciji SIM prepotovali dobršen del Slovenije in odnesli s seboj v daljno Kanado lepe spomine na nekdanjo domovino svojih staršev.

RAZMIŠLJANJE OB ŽARI EDVARDA KARDELJA

Ciril Žebot

Drugi del

Medzavezniška "državna pogodba" za Avstrijo leta 1955 je porazno zaključila zgodovinsko vlogo Edvarda Kardelja, da v edinstveno ugodnih okoliščinah po zavezniški zmagi v drugi svetovni vojni doseže uresničenje stoletnega cilja "Zedinjene Slovenije". Po izgubi Gorice in Trsta Italiji je z medzavezniško pogodbo o obnovitvi Avstrije tudi celotna slovenska Koroška ostala odrezana od Slovenije. Še slabše. Državna pogodba ni koroških Slovencev učinkovito zavarovala niti kot narodno manjšino v sovražnem državnem, družbenem in kulturnem okviru in okolju, temveč je molče sankcionirala nadaljevanje sistematičnega ponemčenja, ki se je pričelo že v habsburški monarhiji, ko se je Dunaj v drugi polovici 19. stoletja predal pangermanskemu ekspanzionizmu.

Sedmi člen avstrijske pogodbe, ki govori o narodnih manjšinah, ni določil celotnega ozemlja južne Koroške, na katerem bi po sto letih političnega raznarodovanja slovenska manjšina morala biti mednarodnopravno utrjena in zavarovana z resnično "restitutio ad integrum"; manjšinski člen državne pogodbe ni zajamčil niti obvezne dvojezičnosti v šolah, uradih in drugih javnih ustanovah na tem ozemlju; obnovljeni avstrijski državi ni bila naložena

Kardeljeva posebna vloga v Titovem režimu

V povojni Jugoslaviji je Edvard Kardelj bil Titov najstarejši, naj-

niti primerna odškodnina za človeške žrtve, kulturno uničenje in gospodarsko škodo, ki so jih koroški Slovenci utrpeli v radikalno raznarodovalnem razdobju od začetka prve svetovne vojne skozi leta Anschlusa k Hitlerjevemu Reichu (1938-1945), ki ga je velika večina avstrijskih Nemcev navdušeno pozdravila, na Koroškem pozneje pa tudi v zasedeni Sloveniji pa uporabila kot brutalno sredstvo za dokončno likvidacijo slovenstva.

Jugoslovanska partijska vlada s Kardeljem v vodilni vlogi je sprejela avstrijsko državno pogodbo brez omenjenih manjšinskih pravic in varščin. Poslej je jugopartijski režim le še od časa do časa pošiljal na Dunaj neučinkovite diplomatske note in uprizarjal domača protestna zborovanja. V zadnjih letih je tudi to zvonjenje po toči utihnilo. V svojem letošnjem govoru na proslavi 60-letnice jugopartije, v katerem je podal podrobni pregled partijskih in režimskih dosežkov in še nedovršenih nalog, je Tito slovensko manjšino v Avstriji enostavno zamolčal. Nismo čitali, da bi Kardelj ali partijsko vodstvo v Ljubljani Tita na to opozorila in javno poudarila vsaj zahtevo po obnovitvi obvezne dvojezičnosti v šolah, ki so jo avstrijske državne pogodbe zopet odpravila.

trajnejši in najožji sodelavec pri partijskem in državnem vodstvu. V tem svojstvu je za jugopartijski režim opravljal tri zelo posebne in pomembne službe. Kot najbolj priučen marksist v jugopartiji je Kardelj postal poglavitna ideološka avtoriteta v Jugoslaviji. Nihče drugi v jugopartiji ni tako minuciozno in skrupolozno obvladal marksistično dialektiko, s katero v komunističnih režimih partija "razlaga" in "legitimizira" svojo vsakokratno politiko.

Toda Kardelj je Titovemu režimu dajal več kot sprotro dialektično artikulacijo. Bil je arhitekt jugopartijskega državnega in družbenega sistema. Zasnoval je in venomer spreminjal povojno ureditev. Skoraj lastnoročno je napisal pet zapovrstnih ustav (če mednje štejemo tudi "ustavni zakon" in leta 1953 in zaokrožen svezhen "ustavnih amandmanov" iz leta 1971). Tudi "Zakon o združenem delu" iz leta 1976, ki so ga proglasili za "Magno Carto" in "miniustavo" družbenega samoupravljanja, je v svoji zasnovi in mnogih podrobnostih Kardeljevo delo. Kardelj se je spuščal celo v sistemsko

Po pravilih in merilih marksizma, leninizma in (tudi) stalinizma

Kardelj je svojo posebno trojno službo v jugopartijskem režimu opravljal ne le kot korenit marksist, temveč tudi kot zvest

spreminjanje gospodarskega načrtovanja - tehnično zelo zahteven predmet, v katerem Kardelj ni bil nič bolj strokovno izoliran kot Boris Kidrič, ki je po vojni zasnoval centralizirano načrtovanje po sovjetskem vzoru.

Tretja konstantna partijska služba, ki jo je Kardelj vodilno opravljal do svoje smrti, je bila praktično najbolj pomembna. Ko so se v negotovih okvirih venomer se spreminjajočega formalnega sistema v povojni Jugoslaviji po letu 1949 znova in znova pojavljale težave za ohranitev izključne partijske oblasti, je Kardelj bil tisti, ki je vsakokratne težave ustrezno "razložil", odkrival njih "krivice" ter vedno znova utrjeval partijsko nadoblast in v njej ohranjal kontinuiteto stare garde. Le v posebno kočljivih primerih kot sta bila izločitev Aleksandra Rankovića leta 1966 in čistka hrvaškega vodstva leta 1971-72, je Kardelj to službo vršil bolj za kulisami pod neposredno avtoriteto Tita samega. Toda izključitev Milanova Djilasa leta 1954 in "odstop" Staneta Kavčiča leta 1972 sta zaradi njunega ideološkega značaja bila v glavnem Kardeljevo delo.

leninist, do leta 1949 pa tudi kot neomahljiv stalinist.

Kot radikalen marksist je Kardelj bolj kot kdorkoli drugi v

partijskem vodstvu "vedel", da po Marksovi dialektično-materialistični "znanosti" družbeno-politični sistem ni avtonomna kategorija, ki se kompleksno razvija pod vplivom raznovrstnih človeških in zgodovinskih dejavnikov in okoliščin, temveč le odraz ("nadgradba") zapovrstnih stopenj razvoja z družbeni materialni osnovi ("materialne produkcijske sile") kot jih je v svoji vizionarski domišljiji skonstruiral Karl Marks.

Kot prepričan leninist pa je Kardelj znal tudi hitro zapaziti "nepopolnosti" in "odklone" v dialektičnem sistemskem zapovrstju kot posledico neizbežne delne "stihije" (aktivna nasprotja in nasprotstva med raznovrstnimi "trenutnimi" interesi) v "delavskem razredu" samem, poleg letih pa tudi pojave "reakcije" še preostalih - pa tudi novih - "protisocialističnih sil". Zaradi tega je v smislu Leninove modifikacije akcijskega marksizma nujno potrebna posebej organizirana partijska elitne "avantgarde delavskega razreda". Njena vloga ni le v tem, da "znanstveno" previdi in zagotovi "naslednjo" stopnjo Marksovega dialektičnega razvoja, temveč tudi v tem, da znotraj sproti ugotavlja in popravlja zgoraj omenjene nepopolnosti in odklone. Ker je - poleg predvidenih in nepredvidenih "zunanjih" (v svetu) sovražnikov

določenega partijskega režima treba računati z označenima "notranjima" (domačima) sovražnikoma socializma ("stihija" in "reakcija") na vsaki zapovrstni stopnji dialektičnega presnavljanja, zato mora elitna partijska ohranjanje svoje korektivno "vodilno vlogo" na vseh "prehodnih" stopnjah vse do izoblikovanja "komunistične" družbe (kot raja na zemlji v izobilju vsega za vse) kot krone Marksovega zgodovinskega razvoja. Ker tega Marksovega dialektičnega zaključka v Jugoslaviji še niso datirali, sledi, da morata njihov družbeni sistem in državni režim ostati pod trdnim nadzorom partije v praktični nedogled. To partijsko vlogo ohranjati in jo vedno znova utrjevati je bila najpomembnejša Kardeljeva funkcija v Titovemu režimu. Prav v tem njegovem svojstvu ga bo jugopartija najbolj pogrešala, posebno po Titu.

Do končnega preloma med Stalinom in Titom leta 1949 je Kardelj bil tudi dejanski stalinist v obojnem pomenu tega pojma - v smislu istovetnosti države s partijo in le-te z "delavskim razredom" in v smislu uporabljane kakršnihkoli metod obvladovanja kakor jih pač "zahtevajo" vsakokratne razmere po mnenju partijskega vodstva. Prva značilnost stalinizma v povojni Jugoslaviji je bila uresničena s tem, da je osredotočeno jugopartijsko vodstvo v Beogradu imelo popolno

oblast nad vsem. To je posebno živo in podrobno opisal Dušan Bilančič v svoji knjigi HISTORIJA SOCIALISTIČKE FEDERATIVNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE (Zagreb 1978, str. 95-136). Skrajnost stalinističnih metod obvladovanja z ustrahovanjem pa je označevalo partijsko nasilje (z neomejenimi likvidacijami) med vojno in po njej, vključivi množične pokole razoroženih Vaških stražarjev v jeseni 1943 in vrnjenih Domobrancev maja in junija 1945 ter krvavi obračun z lastnimi "kominformisti", ko je Stalin Tita in jugopartijo dokončno izključil in izobčil, ker ni brezpogojno priznala sovjetske partije in Stalina kot absolutno avtoriteto tudi nad jugopartijskim režimom. Šele z mednarodno (Zahodno) zavarovanostjo neodvisnosti Jugoslavije od sovjetske nadoblasti in s sledečimi spremembami v njenem notranjem ustroju v smeri "delavskega samoupravljanja", pozneje pa tudi v smeri stopne federalizacije, se je jugopartija polagoma destalinizirala, pri tem pa ostala zvesta tako leninizmu kot marksizmu, za kar je goreče in gostobesedno skrbel Edvard Kardelj vse do svoje smrti.

Znamenja in klicaji

44. številka 28. letnika Družine (Ljubljana, 18. novembra 1979) vsebuje posebno 8 strani obsegačo sekcijo, naslovljeno "Znamenja in klicaji". V njej podajajo slovenski teološki strokovnjaki kritiko nekaterih poglavij učne knjige "Družba in socialistična morala za 7. in 8. razred osnovnih šol" (Ljubljana 1977).

V uvodu je zapisano: "To ni osebni napad na dr. Vojana Rusa, ki je avtor spornih sestavkov. Kritika velja knjigi kot uradnemu učbeniku, ki ga je potrdil Republiški komite za vzgojo in izobraževanje z odločbo št. 610-3/77 z dne 11. aprila 1977. V njem so prikazi krščanskega pojmovanja človeka in življenja, trditve o krščanski morali, pogledi na izvor in vlogo religije, ki podajajo izkrivljeno podobo krščanskih stališč o teh vprašanjih. Zato ne moremo mimo njih. V imenu znanosti, v imenu zgodovinske resnice, v imenu odprtega in nepristranskega pogleda na svet." (str. 5)

Vsekakor presega kvaliteta prispevkov raven množičnega družinskega tednika. Družino so porabili za objavo verjetno zato, ker je v danih razmerah v Sloveniji edino sredstvo, s katerim so mogli doseči večino vernikov. Na ta način so mogli opozoriti vernike na dvoličnost komunistov, ki je preprostejši ljudje večkrat očitno ne opazijo ali jo vsaj podcenjujejo. Komunistična dvoličnost se kaže predvsem v tem, da govore na eni strani o pluralistični družbi in o ustavi zagotovljeni verski svobodi, na drugi strani pa uporabljajo vsa prikrita in manj prikrita sredstva, da izpodkopljejo vero zlasti še pri mladini. Sestavki tudi razgaljajo zaostalost komunistov, ki skušajo izrabiti sklicevanje na znanstvenost v borbi proti veri, ko pa temelje njihovi argumenti na podmenah 19. stoletja, ki jih sicer danes noben resen znanstvenik več ne upošteva, toda še vedno lahko vplivajo na mladino, ki nima dostopa do bolj sodobnih

virov. V sestavku "Človek kot proizvajalec in oseba" obravnava Tone Stres prvi dve poglavji učbenika. Njuna avtorja sta dr. Vojan Rus in mgr. Jože Šter. Avtorja zavzemata dosledno marksistično stališče, da je bistveno za človeka njegovo zgodovinsko proizvodno delo. Prof. Stres poudarja, da pri opredelitvi človeka "ne moremo ostati pri človeku - delavcu in proizvajalcu. Pomembnejše je še, da je človek oseba. Zato je treba marksistično pojmovanje dopolniti s krščanskim. Najpomembnejši proizvod dela niso zunanji proizvodni dosežki v korist družbe. Najpomembnejši proizvod je človek sam." (str. 6)

Franc Perko se je lotil težkega vprašanja "Marksizem v šoli". Prisanje je težko, ker nudi komunisti nasprotujoče si izjave glede vere. "Na eni strani so odkrite izjave odgovornih oseb, da naša šola nima namena ateizirati, pač pa na znanstveni podlagi tako izobraziti in vzgojiti mladega človeka, da mu omogoči vsestranski in svoboden razvoj osebnosti. Na drugi strani pa so uradni dokumenti in navodila ter, mnenja pedagogov, ki jasno kažejo, da je namen izobraževanja in vzgoje oblikovati osebnost tako, da bo v celoti sprejela marksistični pogled na svet, to pomeni tudi marksistični ateizem. V tem pa je seveda zaobsežena načrtna ateizacija" (šole, op. poročevalca; str. 7). Po daljšem navajanju takih izjav in dejstev zaključuje Perko: "da naša šola v zvezi z oblikovanjem celostnega marksističnega pogleda na svet načrtno pospešuje ateizacijo" (str. 7). Nasprotno izjave nekaterih odgovornih predstavnikov "razodevajo neko dvoličnost v naši družbi. Treba je ustvariti videz, da je naša šola laična in ne izvaja načrtne ateizacije, ker ateizacija verne razburja (in kar postavlja Jugoslavijo na slabo luč v mednarodnem svetu - op. poročevalca), hkrati pa celotni vzgojni in izobraževalni proces nadaljevati, ne sicer nasilno, pač

pa s prikritimi metodami, ateizacijo, ker so verski pogledi na svet nedružljivi z marksizmom, ki je idejna podlaga naše družbene ureditve" (str. 7). Perko seveda nima težave razkrinkati zlaganost komunističnega sklicevanja na "znanstvenost" v borbi proti veri. Opozori pa na logične posledice stališča Ivana Perića, objavljenega v Naših razgledih 24. novembra 1978, kjer je zapisal med drugim: "Znanstveniki so kot ljudje svobodni pri izbiri tega drugega svetovnega nazora". Če bi bilo to uradno priznано stališče, "potem je treba izločiti take priročnike kot sta D. Frankovića "Bistvene oznake socialistične idejnosti in političnosti pouka" ali I. Mrmaka "Prispevki k marksistični zasnovanosti vzgoje in izobraževanja" ter marsikaj spremeniti v učbeniku "Družba in socialistična morala za 7. in 8. razred" (str. 8). Tudi bi morali postati verni učitelji enakopravni ateistom. Dejanska ateizacija šole krši osnovne pravice vernih, ker nimajo možnosti zavarovati svojih otrok pred ateizacijo v šoli. Zveza komunistov si tako prisvaja celotno šolstvo. "Ateizirati v šolah, ki so vzgojne ustanove celotne družbe, družbe vernih in nevernih, pa pomeni izvajati nasilje nad vernimi. Tudi prepričevanje, če je obvezno, je duhovno nasilje nad človekom" (str. 8). Taka šola tudi ne more vzgajati mladih ljudi za samoupravno socialistično družbo.

V sestavku "Krščanska morala po zamisli dr. Vojana Rusa" zavrača Štefan Steiner njegova poglavja "Nasprotja in religiozni morali" ter "Pristna krščanska morala in socializem," objublja, da bo odgovoril na poglavje "Katoliška cerkev, kapitalizem in socializem" ob drugi priliki. Sestavek zaključuje: "Rus dela z obravnavanim pisanjem krščanstvu krivico in nas kristjane žali" (str. 10).

Na Rusova izvajanja v učbeniku na straneh 61 do 68 odgovarja

Franc Rode v sestavku "Izvor in vloga religije". Rode pravi v sklepu: "Mislim, da moramo biti do takih stališč neprizanesljivi. Ne zato, ker se ob njih verni čutimo prizadete, marveč zato, ker niso znanstvena, ker so v nasprotju z odkritji znanosti zadnjih desetletij. Prof. Rus. je v svojih pogledih običal neke v sredini 19. stoletja" (str. 10). Rode navaja vrsto novejših del, ki jih Rus ni upošteval. K listi bi mogel dodati še dela slovenskega družboslovca prof. T. Lukmanna ter Petra Bergerja.

Zeleti bi bilo, da bi se številni bralci Družine ne ustrašili tega nekoliko težjega berila in bi izrazili svoje soglasje s to utemeljeno kritiko na vseh krajevnih področjih, kjer je ta učna knjiga v rabi.

Celjan

VESEL BOŽIČ
SREČNO 1980

želi

Vsem svojim

članom in prijateljem

ter podpornikom

SLOVENSKA

PRISTAVA

Cleveland — Ohio

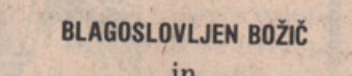
BLAGOSLOVLJEN BOŽIČ
in

ZADOVOLJNO NOVO LETO

želi

vsem prijateljem in znancem

DRUŽINA L. JAMNIK

Nove dimenzije zadružništva

Zadružna Zveza Kanade, ki predstavlja angleško vejo kanadskega zadružništva, je imela svojo sedemdeseto letno skupščino letos v Halifaxu, Novi Škotski. Geslo zborovanja, ki je posvetilo večji del večdnega programa razpravljanju o bodočem razvoju zadružništva, je bilo: Smer za bodočnost.

Enega predavatelja so povabili iz Združenih držav. Jeff Faux je so-ravnatelj Državnega središča za gospodarske alternative (National Center for Economic Alternatives) v Avgusti, Maine. Jeff Faux

ORIS SEDANJEGA STANJA

Predavanje je obsegalo dva dela. V prvem je orisala sedanje stanje gospodarstva, in do neke mere celotne družbe, v industrijskih državah, v drugem pa je skakal vlogi, ki naj bi jo igralo zadružništvo v tej kritični prehodni dobi.

Strokovnjaki in nestrokovnjaki soglašajo, da je industrijska družba v veliki krizi. Kriza preskrbe z energijo je položaj postrila, toda ne povzročila. Te težave ne kažejo samo na zaključek neke gospodarske dobe, marveč tudi konec teoretičnega razumevanja gospodarstva, ki je bilo značilno zlasti za dobo po 2 svetovni vojni (teorije angleškega ekonomista Keynesa, da morejo vlade vplivati na brezposelnost in inflacijo z manipulacijami državnih izdatkov, obrestne mere ter obtoke denarja).

Ene značilnost te dobe, ki je mnogi ne upoštevajo, je dejstvo, da sta se razvili do naravnost grozečih dimenzij ustanovi multinacionalnih korporacij ter vladne birokracije. Mnogi so upali, da bosta ti dve ustanovi nekako držali druga drugo v šahu, tako da ne bo nobena dobila prevelike moči v družbi, toda dejansko sta se obe močno povežali. Kljub pogostim izjavam, da se je treba vrniti k svobodnemu trgu ter zmanjšati vladno birokracijo, ni verjetno, da se bo kaj takega tudi primerilo. En razlog je, da bodo volilci pritiskali na vlade, da podvzamejo korake, ki bodo omilili rastočo brez-

sodeluje z Garom Alperovitzem. Središče njunega zanimanja je najti poti, kako zagotoviti vpliv vsakdanjega občana na bodoči razvoj in vodstvo gospodarstva. Nekaj svojih misli sta objavila v članku "Gradnja demokratičnega gospodarstva" (Building a democratic economy, The Progressive, Madison Wi.) in trenutno pripravljata za tisk knjigo, ki bo razpravljala o političnih in gospodarskih alternativah, ki naj okrepe demokracije za naslednjih 20 let.

poselnost ob istočasnem porastu inflacije (stagflation). Drugi razlog pa je, da so začele velike gospodarske organizacije pritiskati na vlado, da zagotovi večjo gospodarsko stabilnost, ker morejo le tako razviti dolgoročne načrte, ki so za poslovanje teh gospodarskih kolosov nujno potrebni. Večji vpliv vlade na gospodarstvo ni nikak znak socializma, marveč zahteva, ki jo bolj in bolj glasno izražajo vodilne osebe velikih podjetij. To preusmeritev je dobro orisal profesor George Lodge, ki predava na Harvard Business School, v knjigi The new American ideology. Po njegovi oceni so nekdanje vrednote gospodarstvenikov - individualizem, tekma ter lastninska pravica - v zatonu. Bolj in bolj začena prevladovati občestvenostni pogled na svet, ki ga označujejo sodelovanje, pravice, ki izvirajo iz članstva (v nasprotju s pravicami, ki slone na zasebni lastnini) ter priznavanje vedno večje vloge države pri izdelovanju gospodarskih načrtov.

Posledice take preorientacije so na eni strani koncentracija gospodarske moči v multinacionalnih korporacijah, ki jih država več ne poskuša omejevati, marveč jim olajšati poslovanje z dosego njih gospodarskih ciljev, ter porast državne birokracije. To ozko sodelovanje med obema ustanovama bo vodilo do še večje centralizacije odločanja z vzporedno rastočim odtujevanjem

poedincev od obeh ustanov. Večina gospodarskih uspehov bo seveda pripadala tistim, ki so najbližje procesu načrtovanja. Ker je v današnjem položaju (omejeni gospodarski viri, plačevanje visokih obresti za izposojeni kapital, nižaža se storilnost, itd.) težko vzdrževati gospodarsko rast, začena država podpirati na najrazličnejše načine (katere mora končno plačati davkoplačevalec) velikanska podjetja, ki so postala negospodarska (da se ne bi povečala brezposelnost).

ZNANILCI PREOBRATA

Ta oris sedanjega stanja pa ne podaja celotne stvarnosti. Na delu so še druge sile, ki nudijo možnost, da se rešimo tega obetajočega se duševnega objema veleindustrije in državnega aparata.

Eden takih pojavov je naraščajoč poudarek na občestvenosti, na združevanju ljudi, ki priznavajo iste vrednote, na osebnih odnosih in na identiteti med interesi skupine ter poedincev, ki jo sestavljajo. Ker je v prejšnjih časih bolj in bolj izginjal čut družinske vzajemnosti ter vaških občestev, je morala prevzeti odgovornost za poedina država s svojimi ustanovami. Ker pa so državnemu vposegu določene meje, tako finančne kot zlasti v učinkovitosti, ki je birokracija ne zmore, so ljudje - bolj in bolj prisiljeni, da iščejo rešitve v samopomoči.

OBNOVA ZADRUŽNE DEJAVNOSTI

Sodobno zadružništvo se je razvilo iz naporov filantropov ter oseb, ki jih je novi družbeni red potisnil ob steno. Sčasoma so se v mnogih primerih razvile zadruge v ustanove srednjega stanu ter izgubile značaj družbenega gibanja. Sedaj pa se nenadoma pojavljajo zadružna stremjenja na področjih, kjer doslej zadruge niso bile dejavne in med ljudmi, ki niso imeli mnogo stika z organiziranim (Nadaljevanje na naslednji strani)

Lastniki PLANINA RANCH
in SITZMARK SKI KLUBA

žele klientom,
prijateljem in znancem

BLAGOSLOVLJEN BOŽIČ
in
SREČNO NOVO LETO 1979

Vesel Božič in srečno Novo Leto želi

DRUŽINA KUK

16 Northfield Road, Scarborough, M19 2H4

Vesel Božič in srečno Novo Leto želi

DRUŽINA PEPEVNAK

87 Dunblaine Ave., Toronto, Ontario

Vesele božične praznike in srečno novo leto

želi vsem Slovencem

DRUŽINA
PETER PAVLIN

22 Islay Crt., Toronto M9M 1V3

Minister
Employment and Immigration

Ministre
Emploi et Immigration

My wish is that we might all share in the greatest joys
that the holiday season brings -- the reunion of families, the
delights of children and the warm remembrances of friends.

It is also a time to remember our blessings and give
thanks that we live in freedom and dignity and that we have the
compassion to share our good fortune with those who need our help.

The year that is drawing to a close has seen much goodwill
and sharing by Canadians. We have proudly joined with other nations
of the world in opening our hearts and homes to the homeless and
suffering people from Southeast Asian refugee camps. In July we
made a commitment to welcome 50,000 of these refugees before the
end of 1980. Since then, in a great outpouring of generosity and
goodwill, the residents of Canada have already offered to sponsor
more than half of this number. At the same time, normal immigration
levels have been maintained from other parts of the world.

As Minister of Employment and Immigration, I wish to thank
Canadians for the manner in which they have sponsored and received
the homeless refugees. I hope these courageous refugees and the new
immigrants enjoy their first Festive Season here and they they will
take their place beside other Canadians from all ethnic backgrounds.

In the year ahead may we all reach new levels of understanding
and awareness of each other. Our future in Canada is very bright and
the opportunities for newcomers are boundless.

May you and your families know the blessings of health and
happiness.

Stephen B. Roman
Minister,
Employment and Immigration Canada

305 Rideau Street
Ottawa K1A 0J9

305, rue Rideau
Ottawa K1A 0J9

Moje želja je, da naj razveseljajoče sporočilo "Slava
Bogu na višavah in mir na zemlji vsem ljudem" bo še
vedno tako, kot je bilo v betlehemski deželi in naj pri-
nese Vam vsem Miru in Ljubezni za časa božičnega
praznovanja.

Zelim tudi naj Dete Jezus blagoslovi Vas in Vaše družine
ter naj Vas vodi v Novom letu.

Stephen B. Roman
Chairman of the Board

DENISON MINES LIMITED
TORONTO, CANADA

SREČEN BOŽIČ IN BOŽJI BLAGOSLOV V NOVO LETU

ŽELIJO

SLOVENSKA MEDICINSKA PODJETJA
V TORONTU

METRO MEDICAL LABORATORY LIMITED

284 Bathurst St., Toronto 368-7717

CENTRAL X-Ray Services

284 Bathurst St., Toronto 366-0919

CITY ECG Services

284 Bathurst St., Toronto 368-7712

CITY X-Ray Services

2299 Dundas St. W., Toronto 534-8487

KEW X-Ray Centre

1971 Queen St. E., Toronto 690-0048

METRO X-Ray Services

4033 St. Clair Ave. W., Toronto 652-0485

ONTARIO LABORATORY

2199 Bloor St. W., Toronto 769-4772

RADOCAN Medical Messenger Services

11 Wingrove Hill, Islington 231-1233

WOODVIEW PARK Medical Laboratory

3236 Weston Rd., Weston 742-8381

TEHNIČNI DIREKTOR IN LASTNIKA

Stanislav in Marija Ugovšek

VESEL BOŽIČ in SREČNO NOVO LETO
vsem skupaj želi

Sesar STUDIO

ATELJE ZA UMETNIŠKO FOTOGRAFIJO
Se toplo priporoča za vaš obisk

524 BLOOR ST. W., TORONTO

Tel.: 535-7926

KOMPAS EXPRESS

Slovenska Potniška Agencija

ŽELI VSEM ROJAKOM BLAGOSLOVLJENE
BOŽIČNE PRAZNIKE IN SREČNO NOVO LETO 1980

Peter Urbanc
Dr. Karel Žužek
Tel.: 534-8891

KOMPAS EXPRESS
635A Bloor St. W.
Toronto Ont. M6G 1K8

VESELE

BOŽIČNE PRAZNIKE

IN

USPEHOV POLNO

LETO 1979.

ŽELI VSEM SLOVENCEM

IN SLOVENKAM V STAROM KRAJU

ZAMEJSTVU IN SIROM VSEH

KONTINENTOV

SLOVENSKA NARODNA ZVEZA
V KANADI

Rudolf Čučes

NOVE DIMENZIJE ---

(Nadaljevanje s prejšnje strani)
zadružništvom.

Ljudje občutijo inflacijo posebno
močno, kadar zadene nujne
živiljske potrebščine — hrano,
stanovanje, obleko, energijo,
zdravniške stroške. Ker ne dobe
nikake učinkovite pomoči niti od
velepodjetij niti od države, sega
vedno večje število po
samopomoči, ki je značilna poteza
zadružništva. V ZDA se je n.p.
pomnožilo število potrošnih zadrug
v zadnjih šestih letih za štirikrat in
število članov v njih se je podvo-
jilo. Podobne poraste opazimo v
gradbenih zadrugah in v zadružni
organizaciji zdravniške oskrbe.
Država je dolgo stala ob strani,
toda končno je le morala priznati,
da je to še najbolj učinkovit način
pobijanja rastoče inflacije. Na
splošni pritisk državljanov je npr.
vlada ZDA ustanovila posebno
zadružno banko za potrošne
zadruge z nalogo, da pomaga

ZADRUŽNA IDEJA JE
PRAKTIČNA REŠITEV

Zadružništvo ni magična palica,
ki bo sama rešila vse sedanje
gospodarske težave. Potrebne
bodo še tudi druge drastične
spremembe v vseh glavnih
ustanovah. Vsekakor pa
predstavlja današnja kriza nove
dimenzije za zadružništvo za
poživitev ter razmah.
Zadružništvo je danes praktična in
lahko uresničljiva rešitev za
ohranitev ter razširjenje
demokracije ter sodelaveže v
okviru naraščajoče zahteve po
načrtovanju. Zadruga so eno na-
jmočnejših sredstev, da se rešimo
grozečega objema klešč multina-
cionalnih gospodarskih kolosov ter
državne birokracije.

Neobhoden pogoj za tako rešitev
pa je, da ohranijo zadruga — in v
mnoгих primerih obnovijo — svoj

potrošnim zadrugam finančno ter
tudi tehnično.
Nekaj podobnega se dogaja v in-
dustriji. Mnoge multinacionalne
korporacije skušajo prestaviti svo-
je poslovanje v države, kjer je
delovna moč bolj poceni ali kjer
uživajo druge ugodnosti. Zadnje
čase je vedno več primerov, ko od-
pušeni delavci ne skušajo najti
zaposlitve kje drugje, marveč
sami organizirajo podjetje, ki je
baje poslovalo z izgubo. Te razne
oblike delavskih proizvodnih
zadrug kažejo po primerjalni
študiji vseučilišča Michigan večjo
produktivnost kot podobna podjet-
ja v lastnini zasebnega kapitala.
Ta uspeh je privedel do tega, da je
sedaj pripravljena vlada v ZDA
nuditi tehnično in finančno pomoč
delavcem, ki so pripravljeni na
novo organizirati proizvodnjo v
obliki zadruge, kadar multina-
cionalna podjetja ustavijo proiz-
vodnjo.

demokratičen značaj. Razen tega
morajo v večji meri kot doslej
sodelovati med seboj — različne
veje zadružništva kot tudi zadruga
v istem kraju, pokrajini, državi ter
tudi na mednarodnem področju.
Zgodovinarica Hannah Arendt je
zapisala, da je usoda poedincev in
ustanov večinoma določena po
zunanjih dogodkih in zgodovinskih
silah, toda v nekaterih prehodnih
dobah morejo poedinci in manjše
skupine vplivati odločilno na
nadaljnji potek zgodovine. Zdi se,
da imajo danes zadruga to
zgodovinsko edinstveno priliko, da
se dvignejo iz položaja popravljal-
cev zlorab gospodarkega sestava
in postanejo same prevladujoči
družbeno-gospodarski sestav.

ŽUPNIJSKA HRANILNICA IN POSOJILNICA
SLOVENIJA

Da bi bili božični prazniki napolnjeni z božjim mirom
in novo leto 1980 v vseh prizadevanjih blagoslovljeno!
Vsem članom, njihovim družinam in vsem Slovencem
doma in po svetu!

618 Manning Ave. Toronto, Ontario M6G 2V9

*531-8475

739 Brown's Line, Toronto, Ontario M8W 3V7

*255-1742

PRI ŽUPNIJI SV. GREGORJA, HAMILTON

VESEL BOŽIČ IN
SREČNO NOVO LETO

Stasimir Thacker

Vesela za božične praznike in sreče v novem letu
Vam želim

Jože in Ema Pogačar

POGAČAR REALTY LTD.

57 Anderson Ave., Toronto Ont. M5P 1H6

Tel.: 489-8331

RED BRAND MEAT — DELICATESSEN

660 1/2 BLOOR ST. WEST (na vogalu Bloor-Manning)
TORONTO, ONT. Tel.: 534-1317

IN

238 Brown's Line, Toronto M8W 3T4

Tel.: 255-1098

Lastnika: FRANK MATJAŽ in RIHARD VITRIH

želita vsem svojim odjemalcem in rojakom

SREČEN BOŽIČ IN VELIKO USPEHOV V NOVO LETU 1980

Sporočamo vam, da smo odprli mesarijo na 238 Brown's Line New
Toronto.

V obeh naših mesarijah lahko dobite veliko izbiro vsakovrstnega
mesa, svežega in prekajenega, kranjske klobase, salame in druge
mesne izdelke. Pripravljamo meso za hladilnike in dostavljamo na
domove.

Iz slovenske zgodovine . . .

BOGDAN NOVAK
Nobilis Tessina

Po mnenju Ljudmila Hauptmanna lahko ugotovimo sličen zgodovinski razvoj kosezov kot smo ga videli v Zgornjem Posavju, to je od plemiča do kmeta, tudi v drugih delih nekdanjega slovenskega ozemlja, posebno v zgornji dolini reke Mure (na današnjem Zgornje Stajerskem v Avstriji) ter na Koroškem. Od vseh ostalih primerov, ki jih navaja Hauptmann leta 1954 (Staroslovenska družba, Ljubljana: SAZU, 1954) si oglejmo še primer plemiča Tessine iz okolice St. Vida na Koroškem.

Tessina se imenuje v listini spisani med letoma 954 in 991 (glej F. Kos, Gradivo, št. 497, str. 388-389), torej v drugi polovici desetega stoletja in o njem in njegovih naslednikih pravi Hauptmann dobesedno: "Tako nas sreča najprej v drugi polovici desetega stoletja 'nobilis Tessina', ki si je pridejal že tudi nemško ime 'Rapoto'. V Glantschachu (Klanče jugozahodno od St. Vida) je ustanovil cerkev in jo obdaril s posestvi, med drugimi tudi v Gomilah pri St. Vidu. Sto let pozneje daruje Slavko Briksenu svojo zemljo v isti vasi. Altinov pisar ga ima za plemiča, in to po pravici, zakaj če bil kmet, ga gotovo ne bi našli v škofovem spremstvu na Kranjskem. Spet sto let pozneje potrjuje pogodbo krškega škofa s koroškim vojvodom neka svobodna gospoda, 'liberi', med njimi poleg Engelberta s Turjaka, Svetimir iz St. Vida. Potem izginejo ti plemiči iz naših virov; na njihovem mestu se prikažejo 'kasazi.'" (Staroslovenska družba, str. 121.)

Na kratko povzamimo Hauptmannovo teorijo o kosezih. Hrvti, ki so se naselili med Slovenci sredi 7. stoletja, tvorijo slovensko praplemstvo, iz katerega so se razvili v 13. stoletju edlingi ali kosezi.

Hauptmann in viri o ustoličevanju

Oglejmo si še, kako je Hauptmann uskladi svojo hrvaško teorijo, in posebno svojo razlago o kosezih, z zgoraj navedenimi viri o ustoličevanju koroških vojvod (glej Razpredelnico v Slovenski državi, maj-junij, 1979, str. 6), ki govore, da je koroškega vojvodo ustoličeval svobodni kmet, ne pa kosez-plemič.

O tem je razpravljal Hauptmann nekoliko obširneje v svojem zadnjem delu Staroslovenska družba (str. 127-154). Od virov omenjenih v Razpredelnici obravnava le štiri: oba vrinka v Švabsko ogledalo, Otakarjevo Rimano kroniko in dela Janeza Vetrinjskega. Ker se vsi trije opisi obreda - vrinka, Otakar in Janez - bistveno razlikujejo med seboj, je skušal Hauptmann ugotoviti vzroke teh razlik ter jih je iskal v političnih in gospodarskih premikih slovenske družbe.

Z analizo teh premikov začenja Hauptmann šele po letu 828. Čeprav so nam že delno poznani, si jih ponovno oglejmo v kolikor zadevajo ustoličevalni obred. O najstarejši slovenski zgodovini Hauptmann tukaj ne razpravlja, ker ta doba po njegovem ni sporna za ustoličevalni obred in ker v znanstveni literaturi ni nobenega dvoma, da so si Slovenci do upravnih reform Ludvika Pobožnega sami volili, na eden ali drugi način, svoje domače kneze.

Po upravni reformi leta 828 so morali domači plemenski poglavarji prepustiti svoje mesto frankovskim grofom. Eden teh grofov je bil karantanski grof, predhodnik koroških vojvod. Upravno-politična reforma pa je bila izvedena z veliko obzirnostjo do karantanskega gospodujočega sloja, to je do kosezov. Zato naj bi bil grof, ki ga je kralj ali cesar izbral za karantanskega upravitelja, v obeh kosezov samo predložen kraljevi kandidatu, ki so

razvoj kosezov temelji na gospodarsko-socialnem propadanju slovenskega plemstva. Plemiči so prisiljeni radi svoje razmeroma male alodialne posesti to prepustiti večjim zemljiškim gospodom in jo nato sprejeti nazaj kot služabniške fevde, s čimer so padli na socialni lestvici od svobodnega plemiča do nesvobodnega ministeriala. Vendar le malo število se jih je na ta način rešilo med novonastalo nižje plemstvo. Večina je vstrajala na svojih alodih, ki so se radi dedovanja vedno bolj manjšali, dokler niso bili več večji od navadne kmetije. Tako so nekdanji plemiči postali v 13. stoletju le še svobodni kmetje ali bolje svobodni kosezi-kmetje.

Pa tudi svobodni kosezi-kmetje drsijo nevzdržno navzdol. Kosez je upal, da si bo rešil svojo svobodno lastnino, če se izroči v varstvo zemljiškemu gospodu. Vendar to ga ni rešilo propadanja. Zaveznica, ki jo je plačeval svojemu odvetniku, je s časoma prešla na posestvo kot navaden zemljiški davek, ki je bil značilen za kmetapodložnika. Delitve med sinove so tudi pospeševale propadanje kosezov-kmetov kakor preje plemičev. Tako imajo leta 1579 bohinjski kosezi le še po četrtino, po polovico, po eno, ali največ po dve in pol koseščini ("aigen-thumb"), pa še te krpice so pripadale trem, štirim posestnikom. Hauptmann končuje opis tega propadanja takole: "Jasna razvojna črta drži torej od 'nobiles' enajstega stoletja do kočarjev šestnajstega stoletja." (Ibid. str. 115.) Nikjer v virih pa ne najdemo, povdarja Hauptmann, pra-koseza-kmeta v stari karantanski državi in družbi kar naj bi potrjevalo gornji razvoj od plemiča do koseza-podložnika. (Ibid., str. 122.)

ga nato kosezi formalno izvolili, in šele po izvolitvi je smel na dvor po investituro (uradno podelitev pokrajine v fevd) kot "der windische herre" (slovenski gospod). Iz iste obzirnosti do kosezov si je frankovski kralj sprva prilastil le neprivojeno zemljo in najbrže taka posestva, ki so že preje pripadala domačemu knezu.

Kljub vsej obzirnosti do kosezov se je z reformo leta 828 vendarle začelo njihovo propadanje, vzporedno pa je propadal tudi pomen ustoličevanja. Radi pogostih uporov koroških grofov in pozneje vojvod v drugi polovici 9. stoletja ter za časa Otonov v 10. stoletju je kraljevska domena (kraljevska zemlja) zelo narasla. Na tej velikanski kraljevski posesti se je začel uvajati nov nemški gospodarski sistem hub (kmetij). Slovenci in bavarske nesvobodne kmete so naseljevali po hlapčevskih hubah, redki bavarski svobodnjaki pa so dobivali tudi svobodne hube.

Dočim je bila politično-upravna reforma izvedena tako rekoč čez noč, je napredovala gospodarska reforma zelo počasi. Naseljevanje svobodnih in nesvobodnih kmetov po hubah je potekalo vzporedno z organizacijo zemljiških gospojev, ki jih je kralj podeljeval nemškim velikašem. Tako se je razvila ob slovenski še druga, nemška, plemiška družba, ki pa ni bila zaprta proti domačinom, saj so se karantanski plemiči poročali z nemškimi in obratno. Razvoj v to smer je podpiral celo kralj s tem, da je daroval dele svoje zemlje ne le tujcem temveč tudi Karantancem. Kdor ni bil tako srečen, da bi dobil kos kraljeve zemlje, je vedno lahko prejel del teritorialnega zemljiškega gospostva v fevd od druge visoke gospode, ali pa je lahko stopil v službo pri nekom izmed njih kot ministerial ali vsaj vitez.

Posledica je bila, da je stan kosezov začel razpadati: en del se je spojil z nemškim plemstvom ter že zgodaj prevzel tudi nemška imena, drugi del pa se je pokmetil. Ta zgodovinski razvoj je bil končan konec 12. stoletja. Za

Vrinka Švabskega ogledala

Kot nam je že znano iz prejšnjega razpravljanja gre za dva vrinka Švabskega ogledala, za starejši ali Giesenski rokopis iz druge polovice 14. in za mlajši ali St. Gallenski iz 15. stoletja. Čeprav sta bila rokopisa napisana pozneje kot Otakarjeva kronika (1306-1308) ter pozneje kot Janezova dela (1340-1343), lahko sklepamo iz vsebine, da opisujeta najstarejšo obliko obreda. S tem se strinja tudi Hauptmann, toda z gotovim pridržkom.

Na Hauptmanna je namreč vplivalo negativno stališče nemških zgodovinarjev, ki so imeli oba vrinka za falzifikata (ponaredka). Pri tem so se sklicevali na važno dejstvo, da vsebujeta od več kot štiri sto ohranjenih rokopisov Švabskega ogledala le dva vrinka o ustoličevanju koroških vojvod. Prerekanju med nemškimi zgodovinarji, kako in zakaj je nastal vrinek, je napravil konec Karl Rauch s svojo razpravo "Die Kärntner Herzogseinsetzung nach alemannischen Handschriften" (Koroško ustoličevanje po alamanskih rokopisih) v Festschrift Adolf Zycha (Zbornik posvečen Adolfu Zychi) (Weimar, 1941: str. 173-232). Rauch se je postavil na stališče, da je dal vrinka napisati habsburški vojvoda Rudolf IV. (1358-1365) kot proti ukrep zoper zapostavljanje Habsburžanov. Leta 1356 je namreč izdal Karl Luxemburški, ki je bil nemški cesar in češki kralj, zlato bulo, s katero je uvedel sedem volilnih knezov rimsko-nemškega cesarstva. Od teh so bili trije porenški cerkveni dostojanstveniki, med svetnimi pa so bili porenški palatinski grof, saški vojvoda, brandenburški mejni grof in češki kralj. Habsburžanov ni bilo med njimi. Karl Luxemburški je z zlato bulo izrazil Habsburžane iz vrst najvišjih dostojanstvenikov cesarstva, cesar pa Rudolf IV. ni mogel preboleti. Da ponovno poviša habsburški položaj, se je posluževal vseh mogočih prevar.

Kdorkoli je obiskal Dunaj mu je gotovo poznana javna razstava važnih zgodovinskih listin v grad bi državnega arhiva. Med ostalimi listinami si je lahko ogledal tudi najbolj poznano Rudolfa IV., tako imenovani privilegium maius (veliki privilegij). S tem dokumentom je napravil Rudolf IV. Habsburžane za avstrijske nadvojvode, kar naj bi jih povzdignilo med najvišje cesarske dostojanstvenike ter jih napravilo še bolj neodvisne od cesarja in cesarstvo kot je to dopuščal privilegium minus (mali privilegij) s katerim je bila Avstrija povzdignjena v vojvodino in ki seveda ni bil ponarejen.

Sličen namen je imel Rudolf IV., ko je dal napisati vrinek v Švabsko ogledalo, nadaljuje Rauch. S tem da pripisuje koroškemu vojvodi čast lovskega mojstra cesarstva je hotel zagotoviti Habsburžanom njihovo mesto takoj za volilnimi knezi in pred vsemi drugimi odličniki. Zato smatra Rauch vrinek za priložnosti sestavek, ki je za to priliko prirejena Otakarjeva kronika in torej brez vsakršne zgodovinske vrednosti za ustoličevalni obred.

Hauptmann se strinja z Rauchovo trditvijo, da je vrinek nastal po naročilu Rudolfa IV., vendar meni, da ni Rudolfov pisar uporabljal Otakarja temveč neki nam ne ohranjeni original, ki je opisoval najstarejšo obliko ustoličevanja. Tega je nato pisar nekoliko predelal, da je zadostil Rudolfovim zahtevam. V na-

to dobo, torej pred koncem 12. stoletja, je po Hauptmannu morala veljati najstarejša oblika ustoličevanja, opis katere se je ohranil v obeh vrinkih Švabskega ogledala.

daljnem razpravljanju je skušal Hauptmann ugotoviti, kaj je v vrinku takega, kar bi Rudolfov pisar lahko dodal, izpustil ali "moderniziral". Seveda je šlo pri tem za take dodatke ali izpustitve, ki bi povečale ugled in oblast Rudolfa in Habsburžanov nasproti cesarju in cesarstvu.

Eden takih dodatkov, pravi Hauptmann, bi lahko bila trditve, da je koroški vojvoda cesarski lovski mojster, kar bi ga povzdignilo na peto mesto med dedne doštójanstvenike rimskega cesarstva. Pred njim bi bili le še stolnik, maršal, komornik in točaj. Pisarjev dodatek je lahko tudi določilo o svobodni volitvi vojvode in z njo združenih pravici kosezov, da lahko odklonijo od cesarja določenega kandidata, če se jim ne zdi primeren. Hauptmann je prepričan, da original ni imel nobenega določila, da kosezi lahko odklonijo od cesarja določenega vojvode. Kar pa se volitev tiče, je pisar samo spremenil formalne v svobodne volitve. Hauptmann nato dokazuje, da je svobodna volitev vojvod v Karantanijo isto pravilo kakor za druge vojvodine cesarstva.

Kadar je nameraval cesar izbrati novega vojvodo, se je posvetoval z velikaši dotične vojvodine o osebi, ki se naj izbere. Vendar ko je cesar izbral osebo, ni imela niti Bavarska, niti kaka druga vojvodina cesarstva pravice, da bi zavrnila kraljevega kandidata. Isto je veljalo za Karantanijo in pozneje Koroško. Ni pa dvoma, da je lahko obstojala neka formalna potrditev od cesarja izbranega kandidata. Hauptmann pa še pojasnjuje, da je pri takih formalnih volitvah lahko šlo samo za skupno glasovanje. Zato je moral tudi določilo, da sodnik vpraša vse koseze skupaj "in vsakega posamezno" ali se jim zdi novi vojvoda primeren, dodati pisar, ker je splošno priznано, da je poimensko glasovanje (osebno klicanje h glasovanju) prešlo iz cerkvenih v prosvetne volitve šele v 13. stoletju, če še ne pozneje.

Hauptmann misli, da sta bili svobodna volitev in pravica do odklonitve izbranega kandidata, ki ju je pisar dodal originalu, za Rudolfa še važnejši ponaredbi kot privilegium maius. Če je Rudolf ponaredil privilegium minus v privilegium maius, je ta po pomenu še vedno ostal samo cesarjev dar. Nadvojvodska pravica je še vedno izvirala samo iz kraljeve oblasti. Po vrinku pa izhaja oblast koroškega vojvode od dežele in šele potem od cesarja. To podprtje posebno St. Gallenski rokopis: "Vojvoda Koroški ima svoje pravice od dežele, pa tudi od cesarstva".

Kar se tiče izpustitve, je možno, da je Rudolfov pisar izpustil del določila o vojvodi sodni odgovornosti. Vrinek določa, da sme v času med ustoličenjem in sprejemom Koroške v fevd od cesarja novega vojvodo tožiti samo Slovenec. Otakar, ki je moral tudi poznati neohranjeni original, pa govori o tožbi pred cesarjem. Hauptmann misli, da gre tukaj verjetno za dve stopnji sodnega postopka, za prvo pred domačim sodnikom dežele in za drugo pred cesarjem. Ker pa je Rudolf hotel zmanjšati cesarjevo vlogo, zato je čisto možno, da je njegov pisar drugi del namerno izpustil.

Oglejmo si še tretjo pisarjevo spremembo besedila ali tako imenovano "modernizacijo". Sem spada že omenjeno poimensko glasovanje, pašni konj ter beseda "lantsaessen". O poimenskem in večinskem glasovanju smo že

govorili. Kar se tiče pašnega konja, se Hauptmann nagiblje k mnenju, da je pisar iz latinskega originala nepravilno prevedel "equa" ali "equus" (kobila ali konj) v alamanski "velfpaerit", kar pa pomeni divjega konja, to je konja, ki ga še ni nobeden jezdlil in ki še ni bil vprežen. Niti cowboy ne bi spravil takega konja trikrat okoli knežjega kamna, pripomni Hauptmann. Zato misli, da bi lahko šlo za pašnega konja, to je za neobzdranega in neosedlanega konja, vendar navajenega na ježo. Na takega konja, brez sedla in brez uzde, so posadili novega vojvodo. Najpomembnejša v tej skupini je beseda "lantsaessen", ker se neposredno dotika Hauptmannove teorije o kosezih, posredno pa tudi kosezov-plemičev.

Pisar, ki je pisal v 14. stoletju, je "moderniziral" besedo "edling", ki jo je našel v neohranjenem originalu in je Švabi tako ne bi razumeli, v švabsko ali lamansko besedo "lantsaessen", ki je pomenila svobodne kmete. Čeprav je beseda "edling" (kosez) širša in je v preteklosti pomenila plemiče, pozneje plemiči in svobodne kmete, pravi Hauptmann, da je bil prevod točen, kajti v 14. stoletju so bili edlingi samo še svobodni kmetje, istočasno pa so bili edlingi (kosezi) edini svobodni kmetje; vsi drugi so bili takrat že nesvobodni podložniki. Se več, Kranjec ali Spodnještajerc, ki je prepisoval v 15. stoletju peštanski rokopis Švabskega ogledala, je zopet nadomestil tujo alamansko besedo "lantsaessen" z domačim edling, kar po Hauptmannu potrjuje, da sta obe besedi označevali isti sloj, to je koseze.

Hauptmann pravi, da njegovo teorijo, da so bili nekoč kosezi plemiči, posebno podkrepi sledišči stavek v vrinku, ki se je nahajal gotovo tudi v neohranjenem originalu in ki določa, da pri volitvi sodnika dežele kosezi ne smejo gledati na nikakršno plemstvo, temveč le na poštenost ("vnd sehen enkainen adel an nün si byderbkait"). Hauptmann povdari, da je bila izbira med plemstvom in poštenostjo možna samo toliko časa, dokler so bili med kosezi še plemiči. To pa zopet potrjuje, da so bili nekoč vsi kosezi plemiči, in samo ti so smeli voliti sodnika dežele in novega vojvodo. Pozneje pa so bili kosezi-plemiči tudi kosezi-svobodni kmetje. Poleg tega je gornji citat važen, ker lahko z njegovo pomočjo ugotovimo, da je bil najstarejši obred v veljavi samo dotlej, dokler so še obstojali kosezi-plemiči in da je moral neohranjeni original nastati najkasneje pred koncem 12. stoletja, ker pozneje kosezov-plemičev ni več. Konec 12. stoletja je le spodnja časovna meja nastanka originala, nastal pa je verjetno že pred tem časom. Obred sam, ki ga je ta neohranjeni original opisal, pa je bil zagotovo mnogo starejši.

Hauptmann končno povdari, da pred koncem 12. stoletja ne moremo govoriti o kmečki obred-

Spreminjanje starega obreda

Hauptmann spekulira, da je ta najstarejši ustoličevalni obred veljal nekako do srede 12. stoletja. Gotovo pa je, da se moral začeti spreminjati pred koncem tega stoletja, ker se je takrat zaključil propad kosezov-plemičev. Drugo dejstvo, ki je vplivalo na spreminjanje obreda, je dednost vojvodske časti. Leta 1135, torej nekoliko pred sredino 12. stoletja, je po Hauptmannu postala koroška vojvodska čast dedna. S to trditvijo se Hauptmann razhaja z zgodovinarji, ki smatrajo, da so postali koroški vojvodi dedni že leta 1090, ko je Liutpoldu Epensteinskem sledil njegov brat Henrik III. Hauptmann utemeljuje svoje stališče, da gre za dednost samo v primeru, če sin sledi očetu, ne pa brat bratu. Zato je po Hauptmannu Henrik III. postal koroški vojvoda po kraljevi milosti in ne radi dedne pravice. Šele leta 1135, ko je Ulrik I. Spanheimski sledil svojemu očetu Engelbertu, lahko govorimo o

ni obleki. Hauptmann pojasni, da vrinek nikjer ne pravi, da vojvode preoblečejo v kmečko obleko, temveč samo opiše sivo obleko in omeni, da posade novemu vojvodu na glavo siv slovenski klobuk ("grawn windischen huot"). Prav tako zavrača Hauptmann, da bi se siva barva smatrala za kmečko pred 13. stoletjem. Pri tem se sklicuje na menia iz St. Gallena, ki piše, da so frankovski plemiči nosili modre in sive plašče. Hauptmann zato smatra obredno obleko pred koncem 12. stoletja za slovensko ljudsko nošo in ne za kmečko obleko. Koroškega vojvodo so prvotno preoblekli v Slovenca in ne v kmeta. O tem je slišal tudi Otakar v začetku 14. stoletja. Zato imenuje koroškega vojvodo slovenski gospod ("der windische herre") in ko ga preoblečejo v obredno obleko ga ima za lepega junaka ("helt zier").

Po tem dolgem pretresu pride Hauptmann do zaključka, da je Rudolfov pisar samo malo spremenil neohranjeni original, ki mu je služil kot predloga. Z izvezjem vsega, kar je pisar dodal, opustil ali popravil dobimo očiščeni vrinek Švabskega ogledala in se obenem približamo izgubljenemu originalu. Tako očiščeni vrinek nam prikaže stari ustoličevalni obred, ki je vseboval sledeče glavne poteze:

Le kosezi smejo izbirati novega vojvodo. Koseški zbor izbere izmed sebe sodnika dežele. Pri tem ne smejo gledati na nikakršno plemstvo, temveč le na poštenost. Pod sodnikovim vodstvom nato formalno izvolijo novega vojvodo. Potem gredo vsi, ubogi in bogati in ga sprejmejo po stari navadi. Oblečejo ga v slovensko ljudsko nošo sive barve, na glavo pa mu posade sivi slovenski klobuk. Nato ga posade na pašnega konja in ga odpeljejo h knežjemu kamnu. Vodijo ga trikrat okoli kamna, vsi veliki in mali, ženske in moški pa istočasno pojejo slovenski "laisse", to je pesem hvalnico, s katero se zahvaljujejo Bogu in svojemu Stvarniku, da je dal njim in deželi gospoda po njihovi volji. Po ustoličenju je šel novi vojvoda na cesarski dvor, da je sprejel Koroško še v fevd od cesarja. Tudi ob tej priliki je bil obločen v slovensko ljudsko nošo in je prinesel cesarju v dar jelena.

Kar se tiče vrinkov v Švabskem ogledalu je torej Hauptmann na eni strani zavrnil nemške zgodovinarje in se postavil na stališče, da sta vrinka, z gotovo omejitvijo, veljavna zgodovinska dokumenta koroškega ustoličevanja, na drugi pa je dokazoval, da vrinka potrjuje njegovo teorijo o plemenitih kosezih. Glede ostalih virov, posebno Otakarja in Janeza Vetrinjskega, se Hauptmann strinja z viri, da gre tukaj samo za svobodne kmete, kajti po 12. stoletju so plemeniti kosezi izginili iz slovenske družbe. Vstraja pa na tem, da so svobodni kmetje, ki jih ustoličevalni viri omenjajo potomci nekdanjih kosezov-plemičev.

začetku dedne pravice. Dednim vojvodom pa gotovo ni ugajal stari obred, ali postal jim je vsaj neprijeten. Zato so ga skušali ukiniti ali vsaj spremeniti.

Tako pride Hauptmann do zaključka, da se je moral stari obred spremeniti ali počasi spreminjati v dobi kakih sto let, nekako od srede 12. do srede 13. stoletja. Ugotovili smo že, zakaj se je stari obred moral začeti spreminjati pred koncem 12. stoletja. Zaključen pa je moral biti pred letom 1286, ko je bil ustoličen Majnhard Tirolski po novem obredu, o čemer poročata tako Otakar kakor Janez Vetrinjski. Stari obred pa se je verjetno vsaj deloma spremenil precej časa pred letom, kajti Otakar in Janez Vetrinjski poročata, da je bil leta 1286 kmet ustoličevalec že deden, in da je ta čast pripadala njegovemu rodu že od davnega. Torej v dobi med sredo 12. in sredo 13. stoletja se je stari obred spreminjal in se približal obliki

obreda, ki ga opisuje Otakar ob priliki ustoličenja Majnharda leta 1286. Spreminjal pa se je po Hauptmannu nekako takole:

Svobodne izvoljenega sodnika dežele je nadomestil dedni ustoličevalec, starešina nekega kmečkega rodu, verjetno že takrat iz Blažje vasi. Obhod okoli knežjega kamna je zamenjala zasedba kamna, volitev pa se je spremenila v poizvedovanje o knezovi vrednosti in zmožnosti. O resničnosti teh izjav so morali priseči vojvodi spremljevalci. Vendar investitura na cesarskem dvoru je še vedno sledila ustoličevalnemu obredu, vsaj do srede 13. stoletja, ker nam takrat Bertold iz Regensburga poroča o prihodu koroškega vojvode pred kralja v kmečki obleki, kar pa se je lahko zgodilo samo dokler je sprejel Koroško v fevd po ustoličevanju.

To nas je pripeljalo v drugo polovico 13. stoletja, ko je bil ustoličen Majnhard Tirolski. O opisu tega ustoličenja o katerem poročata Otakar in Janez Vetrinjski pa bomo razpravljali prihodnjič.

VESEL BOŽIČ IN SREČNO 1980 ŽELE

DR. LEOPOLD in FANI HUMAR

N. Riverside, Ill.

PEVSKA SKUPINA ZVON, iz

Fairfield, Conn.

Armin Kurbus z družino,

Fairfield, Conn.

Šentjakobska hranilnica v nemški zgodovini združništva

V svojem orisu avstrijskega združništva je prof. dr. Ruppe zamočal ustanovitev hranilnice in posojilnice v St. Jakobu v Rožu, čeprav je v uvodu v svojo knjigo omenil, da se nanaša njegov oris na področje današnje Avstrije. Kot je znano, je bila ustanovljena l. 1872. Ko mi je prišla v roke njegova knjiga, sem mu poslal pojasnilo, da jo je spregledal in dodal sliko spominske plošče na poslopju hranilnice. Dr. Ruppe mi sicer ni odgovoril, toda možno je, da je to dopolnilo sporočil dr. H. Faustu, ki je izdal pred kratkim tretjo zelo razširjeno izdajo svoje zgodovine združništva (Geschichte der Genossenschaftsbewegung, 1979). Dr. Faust se omejuje na združništvo nemško govorečega ozemlja (Nemčija, Avstrija, Švica).

V delu knjige, ki je posvečen Avstriji, omenja pod rokodelskimi zadrugami zadrugo v Celovcu, ki je bila ustanovljena na pobudo krojača Jožefa Lorbarja (str. 629), ne da bi omenil, da je bil Slovenec, toda med opisom rokodelskih zadrug najdemo naslednji stavek:

"Die erste ländliche Spar- und Darlehenskasse im Gebiet des heutigen Österreichs ist die slowenische Kasse in St. Jakob in Kärnten, die auf Initiative Dr. Valentinu Janezicu (sic!) schon 1872 gegründet wurde" (str. 636). Prva podeželska hranilnica in posojilnica na področju današnje Avstrije je slovenska v St. Jakobu na Koroškem, ki je bila ustanovljena že l. 1872 na pobudo dr. Valentina Janeziča. Nepravilna raba Janezičevega imena dovoljuje sklep, da je imel dr. Faust v roki fotografijo spominske plošče Janeziču. Na spominski plošči je bil porabljen dativ dr. Valentinu Janeziču. Zaradi neznanja slovensčine je upošteval dr. Faust dativ kot nominativ. Kljub tej slovnični napaki pa je velikega pomena, da je bil priznan slovenski značaj hranilnice in posojilnice v St. Jakobu v Rožu, ker je dr. Faustovo delo standardno delo o zgodovini združništva v nemškem jeziku.

Rudolf Čuješ

Profesor Rudolf Čuješ je bil izvoljen za dopisnega člana Delovne skupnosti znanstvenih združenih institutov — Arbeitsgemeinschaft genossenschaftswissenschaftlicher Institute (AGI). Člani te organizacije so vseučiliški profesorji, ki poučujejo v svojih strokah ta ali oni vidik združništva (družboslovje, politične vede, ekonomijo, pravo, itd.) bodisi v okviru posebnih združnih institutov, ki so del univerz, ali pa kot poedinci, kjer jih ni toliko, da bi mogli organizirati poseben inštitut. Organizacija prireja mednarodne kongrese vsaka tri leta. Zadnji je bil l. 1978 v Friburgu v Švici, prihodnji bo l. 1981 v Marburgu an der Lahn. Tamkajšnja univerza ima kar dva združna inštituta, toda eden je posvečen šolanju združnikov iz dežel razvoja. Glasilo organizacije je revija Zeitschrift für das gesamte Genossenschaftswesen. Izhaja štirikrat na leto.

Ob priliki sestanka predsednikov vlad držav Evropske skupnosti je objavil angleški časopis The Sunday Times tabelo, ki prikazuje, koliko poedine države prispevajo za skupne izdatke skupnosti in koliko dobe od nje v obliki raznih programov.

Država plača/prejme/bilanca
(vse v milijonih angleških funtov)

Belgija	600	950 + 350
Danska	240	425 + 185
Zapadna Nemčija	2,975	2,255 - 720
Francija	1,975	1,895 - 80
Irska	90	375 + 285
Italija	1,340	1,705 + 565
Luksemburg	13	203 + 190
Nizozemska	825	1,055 + 235
Anglija	2,023	1,015 - 1008

Angleži so hoteli, da bi se njihovi prispevki znižali za milijardo dolarjev. Ostali predsedniki so ponudili znižanje za 350 milijonov funtov, kar pa je predsednica vlade M. Thatcher odklonila. Razšli so se, ne da bi dosegli sporazum. Ponovno bodo poskusili najti izhod na novem sestanku v februarju.

SLOVENSKI DRŽAVOTVORNI TISK
Ob 30-letnici „Slovenske države“
Smer v slovensko državo
L. 15, št. 83. Oct. dic. 1979

Tred tridesetimi leti je ideja slovenske države neodvisnosti dobila svoje prvo glasilo Slovensko državo. Rojstni kraj je bil v deželi velike svobode, Zdrženih državah Severne Amerike.

Rojstvo so botrovali Mirko Geratlić, mariborski časnikar, dr. Palež in p. Kazimir Zakrajšek OFM. Mirkotu Geratliću, ki je bil tuji prvi urednik lista, potem pa njegov stalni in zvesti sodelavec, je Bog naklonil milost, da je lahko o tem dogodku napisal svoj zadnji članek predno je odšel v večnost.

Slovenska država je začela izhajati v času, ko so se morali po litični emigranti, v težkih razmerah, soočiti s problemi vsakdanjega življenja v novih deželah in v popolnoma novih okoliščinah. Bilo pa je tedaj mnogo idealizma in mnogo požrtvovalnosti. Kljub temu, da so morali trdo delati, da so si prislužili vsakdanji kruh, so imeli še vedno čas na razpolago za brezplačno sodelovanje pri listu. Ne samo to, z radodarnimi srci so krili stroške tiska. Duhovne in materialne žrtve so doprinesli velikodušno za širjenje ideje slovenske neodvisnosti.

Slovenska država pa je bil prvi tiskani list, ki je iznesel v javnost zahtevo po neodvisnosti. Ko tedaj Slovenski državi, kot starosti slovenskega državotvornega tiska, častitamo ob 30-letnici, se s spoštovanjem spominjamo vseh sodelavcev, upraviteljev in urednikov, zlasti še sedanjega urednika Vladimira Mauka. Visoko cenimo njihovo požrtvovalnost, idealizem in žrtve. Istočasno pa smo hvalni ležni vsem onim Slovincem po raznih kontinentih, ki so list materialno podpirali in tako omogočili, da se je ideja svobode in neodvisnosti razširila med politično emigracijo.

Številnim častitkam, ki jih o Slovenska država prejela od najvišjih predstavnikov kanadskega življenja in visokih osebnosti ameriškega, se pridružuje tudi naš list. Imamo samo eno željo, da bi Slovenska država praznovala še mnogo podobnih praznovanj brez kompromisne borbi za slovensko neodvisnost.

VESELE BOŽIČNE PRAZNIKE
in SREČNO NOVO LETO
želi vsem Slovincem

Tone Ambrožič

861 College St. Toronto, Ont., M6H 1A1

Tel.: 531-1223

Vesele božične praznike in mnogo sreče v novem letu
želi vsem prijateljem in sorojakom

Stanley R. Zupan

Slovenski advokat in notar.

Suite 309, 121 Willowdale Ave. Willowdale, Ont.

M2N 6A3

Tel.: 2 2 3 - 4 0 1 4

Blagoslovljene božične praznike in srečno novo leto

želi

Pavla in Viktor Trček

Res.: 86 FERN AVE., TORONTO, ONT.

M6R 1K3 Tel.: 535-1894

Bus.: 115 RONCESVALLES AVE.

BLAGOSLOVA POLNE
BOŽIČNE PRAZNIKE
in SREČNO NOVO LETO

želi

VSEM PRIJATELJEM
in ZNANCEM

GRADBENO PODJETJE

Kavčič Construction Ltd.

Tel.: 275-3935

252 Chantenay Dr., Mississauga, Ontario L5A 1E4

MEDVED & LEGGETT

chartered accountants
Accounting and Auditing
Business and Tax Consulting

770 Brown's Line, Toronto, M8W 3W2 Tel: 259-2367

Želi vsem srečen Božič in Novo Leto

BLAGOSLOV BOŽIČNE NOČI
in
SREČNO NOVO LETO

želi

svojim članom in prijateljem ter vsem Slovincem,
ki so dobre volje, v domovini in po svetu.
Društvo slovenskih domobrancev
TABOR ♥ Clevelandu

SLOVENSKA ZAVAROVALNA AGENCIJA

TONY ZAGORC Insurance

ŽELI VSEM KLIENTOM IN SLOVENCEM
V TORONTU IN KANADI
VESELE BOŽIČNE PRAZNIKE
IN SREČNO NOVO LETO

V vseh zadevah zavarovanja:
požar — življensko zavarovanje
zavarovanje avtomobilov — poštstva
se Vam priporoča

EDINA SLOVENSKA SPLOŠNA ZAVAROVALNA AGENCIJA V TORONTU

Telefonirajte: 6 2 6 - 5 8 8 1

vsak dan od 9. ure zjutraj do 9. zvečer.

555 Burnhamthorpe Rd. Suite 219,

Etobicoke Ont. M9C 2Y3

Veliko tihega veselja za božične
praznike in prave sreče
v Novem letu

BONANZA AUTO CENTRE LTD.

METOD SERAZIN

1822 and 1836 St. Clair Ave. West, Toronto — Tel.: 656-7644

BLAGOSLOVLJENE BOŽIČNE PRAZNIKE
in SREČNO NOVO LETO

želi vsem Slovincem

Dr. F. POROVNE, zdravnik

TORONTO

Blagoslovljen božič v milosti novorojenega Kralja
in srečno, veselo novo leto

želi

vsem prijateljem in znancem

José Osana

AND ARTS

731 Brown's Line, Toronto M8W 3V7

Tel.: 259-9182 — 255-3550

Dr. IVA PRAPROTNİK MIHIČ

zdravnica

želi vsem rojakom

VESEL BOŽIČ IN SREČE V NOVEM LETU.

15 Roncesvalles Ave., Toronto Ont. M6R 2K2

(blizu križišča Queen St.

Tel.: 535-4659

VESELE BOŽIČNE PRAZNIKE IN SREČNO NOVO LETO
ŽELIM VSEM PRIJATELJEM IN ZNANCEM

Zormann & Tompa Insurance Agencies Inc.
CAR • FIRE • MORTGAGE • LIFE • 730 BROWN'S LINE, TORONTO M8W 3W1 • 252-4666

V slučaju, da prodajate ali kupujete novo hišo,
se prav tako lahko obrnete na me.

JOHN D. TOMPA
President

Spoštovani,
Pred kratkim je bila ustanovljena NOVA SLOVENSKA ZAVAROVALNA AGENCIJA, katera vam nudi vse vrste zavarovanja. Videli smo veliko potrebo po agenciji, katera bi lahko hitro in poceni izpolnjevala potrebe mnogih Slovincov. Ob prihodnji priliki v zvezi z zavarovanjem za avto, hišo, požar, pohoštvo, podjetja, zdravstvena in življenska, se lahko z zaupanjem obrnete na nas. Moja 6 letna praksa pri drugih zavarovalnih podjetjih vam garantira najboljši servis. Priprajte se sami.

Vaš za vamaost in uslugo John Tompa Bus. 252-4666, Res. 252-2766

P.S. Izpolnjujemo tudi Income Tax. Pridete lahko direktno.
730 Brown's Line, na nasprotni strani Slovenske Cerkve.

VESEL BOŽIČ
IN SREČNO NOVO LETO

želi vsem prijateljem in znancem

Tel.: 252-3787

726 BROWN'S LINE, TORONTO M8W 3W1

ALBION GLASS CO. LTD.

1770 Albion Rd. Rexdale 749-2777

SLOVENSKA STEKLARNA

ŽELI VSEM STRANKAM IN ZNANCEM

Vesel Božič in uspešno novo leto

Lastnik: Frank Vlahovič

Vsem bralcem Božje besede želi blagoslovljene
božične praznike in srečno novo leto

CARL VIPAVEC

SLOVENSKI ADVOKAT IN NOTAR

Simpson Towers 401 Bay St. Suite 2000 — EM4-4004

Podružnica: 770 Browns Line — New Toronto

Tel.: 255-7500

Zadovoljen Božič in zdravo 1979

želi

FRANK DAMIANI JEWELLERY LTD.

JOZE BALKOVEC Z DRUŽINO

Upravitelj: JOŽE BALKOVEC

Velika izbira ur, zlatnin, diamantov in
srebrnih predmetov.

The Galleria, 1245 Dupont (at Dufferin)

Tel.: 534-1066

1660 Eglinton Ave. W.

(en blok zah. od Oakwooda)

— Tel.: 783-7326

3320 Keele St. — Tel.: 630-8839

ENCYCLOPAEDIA BRITANNICA

VAM NUDI ŽIVLJENSKO MOŽNOST,
ČE STE SPOSOBNI

Prodajanje je poklic, za katerega ne potrebujete izkustva. Naša preizkušnja vas in naša ocenitev nam pove, če posedujete zmožnosti za prodajo našega izdelka.

USPEŠNI PROSILCI ZASLUŽIJO NA TEDEN

\$350.- DO \$620

ZA 2 DO 3 NAROČILA

Vabimo vas, da nas pokličete po telefonu na številko 922-5011 za pripravo razgovora, da ugotovimo, če imate zmožnosti za prodajo našega izdelka.

Persons Illegally in Canada who Report Voluntarily

The question of what happens to people illegally in Canada who voluntarily report to an immigration officer has been broached by a Member of Parliament earlier this year. I wish to share with you the answer given to him.

Over the years, it has generally been our practice that when dealing with a person illegally in Canada who has come forward voluntarily, we do not automatically institute deportation proceedings but consider all the circumstances of each case to determine if there are any mitigating factors.

Although by no means a formal policy, it has been a long-standing tradition, and one which should be continued, that

- (a) where a person illegally in Canada has been here for some years, and
- (b) has fully demonstrated his capacity to establish himself and family here as useful and worthy future citizens, and
- (c) has not committed crimes or violated the Immigration Act (other than his illegal presence)

we carefully consider the circumstances and decide whether in the interests of Canada, as well as the individuals', any useful purpose would be served by deportation.

In such a case, where positive consideration appears warranted, the region should refer the case to the Special review Committee at NHQ, with a full case history and recommendation that committee will decide whether an individual should be

- (a) offered voluntary departure with an assurance of re-admission,
- (b) landed by Order in Council after a further specified probationary period under Minister's Permit; or
- (c) referred for enforcement action.

I would appreciate your bringing these views to the attention of your staff not as a "directive" but as an indication of my own thinking about the most common sense and compassionate way to deal with these cases, within what I believe to be the intent of Parliament in the Immigration Act.

Yours sincerely,
J.L. Manion

November 22, 1979

Dear Mr. Mauko:

At the conclusion of last Monday's Media Conference, the Minister of Employment and Immigration, the Honourable R.G. Atkey, asked that you be provided with a copy of the policy of "discretionary leniency" to which he referred in the question and answer session.

A copy of the relevant document is, therefore, attached for your information.

I am also attaching a copy of an article which appeared in the Toronto "Star" on Tuesday, November 20, 1979 ('No guarantee' of leniency for illegals - Atkey).

I trust that you will find the two items useful in explaining the policy to your readers.

Yours vey truly
David Conn
Director General, Immigration
Ontario Region
Suite 700
5900 Yonge Street
Willowdale
NORTH YORK, Ontario
M2N 6A8

Nova Hrvatska

Dec 9, 1979

Med najvažnejši dogodki hrvaške emigracije v tekočem letu moremo šteti uspešne volitve v tretji hrvaški sabor v diaspori imenovan HRVAŠKO NARODNO VIJEĆE. Pred volitvami v to predstavniško telo, ki združuje v emigraciji skoraj vse pomembne hrvaške politične struje in posamične Hrvate z važno izjemo Hrvatske seljačke stranke in konzervativne struje ustašev, je z gledalo slabo. Novejši emigranti "prolečari" pod vodstvom Markus Zlatka iz Švedske in Arapovića Rudolfa iz Washingtona so ustvarili namreč pred volitvami težak, nepotreben in nerazumljiv spor s težkim napadom na staro emigracijo. V časopisnem članku "Hrvatski vukovi" so izjavili, da bi bilo bolje zanjo, ako bi padla v Pliberku skupaj z hrvaško vojsko, čes da itak nič ne koristijo. Ko je bil ta napad odbit, so poskusili tik pred volitvami kandidirati Zvonko Bušića in ženo, oba v zaporu radi ugrabitve TWA aviona. Zmerna struja je tudi to odbila z motivacijo, da bi potem HNV z gledal preveč kompromitirano. Rezultat volitev je dal prav zmerni struji. V saboru so sile tako razdeljene da imajo zmerni skromno večino. dočim imajo novi večjo kohezijo med svojimi odborniki. Delo bo v saboru nedvomo radi takega razmerja sil dokaj težko. Največ glasov to je 2500 od 6000 dosegljivih približno je dobil Gd. Marijo Dešpoja, nestranski človek iz Australije, silno popularen, ker je dve leti Australiji in Jugoslaviji navkljub, vodil hrvaško ambasado v Kanberri. Drugo mesto je pripadlo Prof. Mirko Vidoviću, znan pisatelj mlajše generacije. Poznane osebnosti v novem HNV so še Dr. V. Vranic bivši minister v NDH, Dr. M. Meštrović, Dr. I. Jelić in Prof B. Radica.

V HSS v Kanadi in USA so nastale težke razmere. Dr. Juraj Krajević ima namreč težak spor z Dr. M.G. Zorkin-om, predsednikom HSS v Kanadi, katerega je brez konzultacije enostavno izključil iz stranke. Dr. Zorkin se je postavil po robu in imamo v Kanadi in USA popolni kaos v vrstah HSS z dvema glasilni in še drago pravdo na sodišču, kdo je pravi lastnik glasila in ostalega premoženja.

Hrvaški emigranti so nedvomo uspešni seznaniti svetovno javnost z njihovo težnjo po osamosvojitvi. Na žalost gredo nekateri v težke skrajnosti in gorje tistim, ki jim slepo ne sledijo! Zanimivo je, da so sedaj proti vsaki povezavi s Srbi, saj tako se sliši v emigraciji, dočim so ravno Hrvati leta 1918 z izjemo 8 odbornikov v saboru vsi glasovali, da se gre takoj v Beograd ponuditi zedinjenje. Takrat je samo malo manjkalo, da ne bi množica ljudi, baje Dalmatinci, linčala Stjepana Radića, ko je isti čisto pravilno govoril, da ne mara v Beograd neinformiran, tako kot goska v meglo.

Povezava hrvaške emigracije z domovino je šibka in človek ima vtis, da je na Hrvaškem v SFRJ več realnosti in, da je tam bolj izrazita tendenca po večji ali celo absolutni ekonomski avtonomiji in manj po separaciji. Kakšnih terorističnih ali propagandnih akcij na Hrvaškem ni zaslediti vse od nesrečnega Bugonja in Australjske akcije naprej, ki so bile med drugim obe infiltrirane in brez ljudskega odziva. Hrvaški problem in posredno problem mirnega prehodnega stanja po drugi Jugoslaviji je seveda na popolnoma mrtvi točki in z gleda, da emigracija greši, ker:

- a) Hrvati in Srbi ne iščejo ali saj ne najdejo pravega kontakta. Sporazum obeh strank bi odprl izredne možnosti, ker so prilike take, da je Jugoslavija edina država vzhodnega bloka, ki bi mogla najti pot v svoboden navkljub Brežnjevici doktrini.
- b) Hrvati in Srbi ne povedo

glede bodoče razmejitev realnih gledišč. Zaenkrat se samo slišijo skrajna stališča, ki jih nihče ne more vzeti resno. Danes je neispodbito dejstvo, ustvarjeno zaradi silne konfrontacije med obema narodoma ustvaritev republike Bosne in Hercegovine.

c) se poziva vse mogoče sile izven Jugoslavije med drugim celo Bolgarijo, Albanijo, da naj ob dani priliki intervenirajo, kar naravnost sili prizadete, da žele ostati pri status quo!!

HNV in še posebej hrvatska notranja opozicija stoje pred težkimi problemi. Naša slovenska usoda je hočeš nočeš v mnogočem vezana na njihovo. Pri njihovem stremljenju za mirno rešitev jim bomo stali ramo ob rami.

Dr. Peter Urbanc

Kot vodja Liberalne stranke Ontaria in kot uradni predstavnik opozicije, izrekam Vam in Slovenskemu občestvu v celoti, moje tople želje za Vesel Božič ter voščila za zdravo in uspešno Novo leto.

Naj ta praznična doba prinese veselje Vam in udom Vaše družine tukaj v Kanadi, in tudi tam daleč preko morja.

STUART SMITH

VESEL BOŽIČ IN SREČNO NOVO LETO

»MIRO SETTING«

lastnik MIRO RAK

Zlatarska delavnica in prodajalka "Miro Setting" lastnik Miro Rak Vam nudi raznovrstne zlatarske izdelke kakor prstane, uhane, zapestnice, obeske in verižice vseh vrst.

Na zalogi imamo švicarske damske in moške ure. Izvršujemo tudi naročila po želji iz Vašega zlata.

Odprto od 7 zj. do 6 zvečer, v ponedeljek in petek; v torek sredo in četrtek od 7 zj. do 3.30 pop.

12 Richmond Street E. Suite 108 Toronto M5C 1N1
Tel.: 364-3772

Mesarija in klobasičarna DERMASTJA

želi VSEM ODJEMALCEM in ROJAKOM
VESEL BOŽIČ
in
SREČNO NOVO LETO

Na razpolago imamo vse vrste svežega in doma prekaženega mesa, kranjske klobase, vse vrste domačim salam, šunk, itd. Dobite tudi bučno olje, kisle zelje, repo, radensko slatino itd.

192—194 AUGUSTA Ave., Toronto, Ont. M5T 2L6
• 366-2165 •

BLAGOSLOVLJENE BOŽIČNE PRAZNIKE in SREČNO NOVO LETO

želi

VSEM PRIJATELJEM in ZNANCEM

PLATNAR BROS.
PLUMBING & HEATING LTD.

Metro Licence No. 176

43 ALGIE AVE., TORONTO M8Z 5J9

Tel.: Bus. 255-6144
Res. 255-6019
255-6406

Vesel Božič in zdravo Novo Leto želi vsem Slovincem in Slovenkam in se priporoča

GYRO MOTORS

134 Laird Dr., Toronto
Tel: 421-5730

Vesele Božične praznike in srečno ter uspehov polno novo leto želi prijateljem in znancem
DRUŽINA JAMNIŠEK

Vesele božične praznike in mnogo sreče v novem letu želi vsem prijateljem in znancem

DRUŽINA JOŽETA ŽOLDOŠ

Vam nudimo raznovrstne kuhinjske in hladilne naprave za restavracije, hotele in starostne ustanove, kakor tudi vsa naročila po želji iz "nerjavečega jekla".

TORONTO KITCHEN EQUIPMENT LTD.

1150 Barmac Drive, Weston, Ontario M9L 1X5
Tel.: 745-4944

SIJ SLOVENSKE SVOBODE - str. 2 — 28. septembra 1979
DVE TRIDESETLETNICI

Slovenski tisk v svobodnem svetu iz z njim politična emigracija sta v zadnjem letu dni odhajala dva pomembna jubileja. Prvega v avgustu lani, ko je učkal 30-letnico mesečnik "Klic Tizlava" v Londonu, drugega pa junija letos, ko je bila tretjino stoletja stara Slovenska država, mesečnik v Torontu. (Oba sta politično in finančno neodvisna od katere koli bivših slovenskih strank ali od njihovega sedanjega, bolj ali manj simboličnega skupnega foruma, Narodnega odhoda za Slovenijo, v Argentini).

Torontski list izdaja Slovenska narodna zveza v Kanadi, ki največ po njem povezuje protikomunistične izpovedavce ideje o popolni in brezpogojni slovenski državni neodvisnosti v sestavi demokratične Zahodne Evrope. Ustanovili, oziroma razvili iz njegovega prednika Slovenske pravice so ga v Chicagu konec maja 1951 Mirko Geratič, dr. Štefan Falsz, Dušan Humar in dr. Ludvik Leskovar ob trdni podpori p. Kazimira Zakrajška in p. Mirka Godine, ko so komaj dobro prišli v Združene države.

Prvi urednik in upravnik mesečnika je do njegove preselitve v Kanado leta 1951 bil Mirko Geratič, nekdanji mariborski katoliški časnikar, velik idealist, ki je žal umrl tik pred 30-letnico. V torontskem obdobju je Slovensko državo pošteno urejal Vladimir Mauko, ki jo vodi še zdaj in ki ji je znal pridobiti enakopravno mesto v vsedržavni Zvezi kanadskega etničnega tiska in zaslonbo pri raznih vladnih ustanovah.

V povečani slavnostni številki za julij 1979, ki je izšla v slovenskih barvah, pričbuje list vrsto priložnostnih sestavkov ter voščila Franka J. Lauscheta, dolgoletnega guvernerja in senatorja ameriške zvezne države Ohio v slovenščini; bivšega predsednika kanadske osrednje vlade Dieffenbakerja, sedanjega ministrskega podpredsednika in vodja konservativne večine v poslanski zbornici Welcha; kanadskih zveznih ministrov za vzgojo, za kulturo in razvedrilo, za zdravstvo, sodstvo in energijo, za industrijo, tujski promet, porabnike in trgovske odnose; dalje predsednika vlade za državo Ontario in drugih.

Uredništvo v slavnostnem uvodniku ugotavlja, da je ideja Ehrlichovega višarskega slovenstva le pradrta. Vedno več Slovincem se prav danes bolj kot kdaj zaveda, da je združena, samostojna in demokratična država edina politična oblika, ki bo vsem Slovincem zagotovila tiste politične, gospodarske in kulturne pravice, za katere se je naš narod boril tisoč let.

Slovenska država v svojih prizadevanjih za dosego, našega hrvaškega političnega in narodnega cilja ni sama. Z njo gredo v istem koraku, volunskem političnega čepav vsak po svojih, sem pa tja tudi križarjev se poteh, še Sij slovenske svobode in Smar v slovensko državo v Argentini ter zdaj že drugo leto radikalno bojeviti Slovenski glas v Švici. Tako ima slovensko državno gibanje od vseh političnih skupin v svobodnem svetu največ glasil.

Po slovenskem romanju v Rim

O slovenskem romanju v Rim je poročal tudi nemški časopis Frankfurter Allgemeine Zeitung 2. novembra 1979. Med drugim poroča tudi o zadržanju države do romanja. "V celoti ni država ovirala romanja. Vendar so na mejnih prehodih v Italijo nekatere romarje temeljito preiskali. Med drugimi so enega urednikov Družine Frančka Križnika podvrgli pri mejnem prehodu Kozina pri Trstu skoraj enournemu carinskemu pregledu in celo telesni preiskavi. Te priskave so povzročile zgražanje med romarji."

Dopisnik se sprašuje, ali je to nenavadno preiskovanje vernikov na meji uvod v ostrejšo politiko vlade proti Cerkvi. Mitja Ribičič je namreč pred nedavnim izjavil, da si bodo ljudje v katoliški Cerkvi Sloveniji sami škodili, če si bodo še naprej prizadevali poostri razmere med Cerkvijo in državo. Prejšnji poslanik pri Vatikanu Stane Kolman je ob isti priliki očitel Družini, da "politizira" v svojih poročilih. Ko je omenil "poedince", meni dopisnik, da sta bila mišljena profesor teologije dr. Franc Rode in urednik Franček Križnik.

Knjige in revije

• **FRANCE VEBER, ZADRUŽNA MISEL.** Izbor člankov in razprav. Buenos Aires, 1979. Uredil in uvod napisal: Zorko Šimčič. Založila Kreditna zadruga Sloga v Buenos Airesu ob "svoji 25letnici in za 35letnico našega zdomstva... vsem Slovencem po svetu in doma v razmišljanje".

V knjigi so zbrani naslednji Vebrovi članki, ki se nanašajo na zadrugištvo: O narodnem in zadrugišnem gibanju; Proizvodnja in zadrugištvo; Inicijativa in zadrugišna gospodarstva; Socialni pomen zadrugišne misli; Svoji k svojim; Zadrugištvo in sestav človeške družbe; Etika zadrugišnega gospodarstva; Življenske osnove zadrugišne misli; Zadrugišna misel in svetovni nazor; Zadrugišna misel in delo, ter Zadrugištvo-gospodarski humanizem. Članki so izšli prvotno v raznih zadrugiških glasilih. Vodstvo Sloga je opravilo zelo važno kulturno delo, da je omogočilo izdajo teh raztresenih udov v eni knjigi ter tako omogočilo, da bodo misli filozofa Vebra otete pozabi, ter bodo doprinele svoj prispevek k razmišljanjem o bodoči usodi zadrugištva. Tako v Kanadi, kot tudi pri Mednarodni zadrugišni zvezi (koordinator je dr. Alexander Laidlaw, nekdanji pomočnik ravnatelja Extension Departmenta univerze sv. Frančiška Ksaverija v Antigonishu, N.S. in pozneje glavni tajnik Kanadske zadrugišne zveze) so v teku resne študije, ki skušajo usmeriti sodobne zadruge tako, da bodo pomembne za človeka tudi v bodočnosti.

Ker je termin za božično številko SD pred durmi, ne morem več poročati o knjigi, ki sem jo pravkar dobil po pošti, rad bi pa že sedaj opozoril nanjo vse, ki vidijo v zadrugištvu več kot pa samo osebno korist. Več o vsebini drugič. Knjiga se naroča pri: Kreditna zadruga Sloga, z o.z., Bm. Mitre 97, 1704 Ramos Mejia (Bs. Aires), Argentina.

PROSIMO,
PORAVNAJTE
NAROČNINO!

DRUŠTVO

S. A. V. A.

V TORONTU

želi

vsem dragim rojakom

SVETEGA MIRU ZA BOŽIČ
in
VELIKO BLAGOSLOVA

V NOVEM LETU

VESELE BOŽIČNE PRAZNIKE
in SREČNO NOVO LETO

Vam želi

ANTON'S MEAT MARKET

ANTON BAVDEK

PRVA SLOVENSKA MESARIJA V TORONTU
KI LETOS OBHAJA 25. LETNICO SVOJEGA OBSTOJA.

Imamo vedno sveže meso, okusno prekajeno meso in klobase ter tudi krvavice. Imamo na razpolago bučno olje in rogaško slatino. Pri nas tudi lahko kupite nove zmrzovane skrinje po najugodnejših cenah. Če pripravljate gostije, bankete ali slično, se priporočamo. Dostavljamo na dom brezplačno. Po zelo ugodnih cenah Vam napolnimo hladilnike.

633 VAUGHAN ROAD (na vogalu Oakwooda) Toronto
Tel.: 654-9123 — 654-9112

Blagoslovljene božične praznike

Zdravja in uspeha polno novo leto 1980 vam želi

BARBARA POR - Slovenska prodajalka

Cimerman

Real Estate Ltd.

REALTOR

UPRAVA:

397-399 EGLINTON AVE. WEST — Tel.: 486-5200

Poslovanice: 3064 Hurontario Street, Mississauga — 275-5225

911 Bloor Street West, Toronto 534-1124

2201 Danforth Avenue, Toronto 690-6363

4184 Sheppard Avenue East, Scarboro 292-6900

397 Eglinton Avenue East, Toronto 486-5200

2261 Bloor Street West (High Park) 763-5161

Kličite: Andrej Cimerman, tel: 486-5200

BLAGOSLOVLJENE

BOŽIČNE PRAZNIKE

in SREČNO NOVO LETO

Vam želi

STAVBENO PODJETJE

F - F Construction Co. Ltd.

Lastnik A. FERKUL

183 BETA STREET, TORONTO M8W 4H5

• Tel.: 259-7334

OPOZORILO

OBVEŠČAM ROJAKE, ZNANCE IN PRIJATELJE

da imam

URARNO IN ZLATARNO

pod novim imenom

EMILIAN JEWELLERY

LIMITED

In novim naslovom:

1700 WILSON AVE. at Jane
NORTH YORK — SHERIDAN MALL

Želi vsem srečen Božič in Novo Leto

VESEL BOŽIČ IN SREČNO 1980 LETO
ŽELI IN SE PRIPOROČA

SLOVENIJA MEAT AND DELICATESSEN

2409 DUNDAS ST. W. TORONTO, TEL.: 535-8946

Importiramo

odlična jugoslovanska jedila,
delikatesne izdelke,
radensko slatino ter
vse jugoslovanske časopise in revije

želi vsem delavcem in znancem

VESELE IN BLAGOSLOVLJENE BOŽIČNE PRAZNIKE
IN SREČE V NOVEM LETU.

GRADBENO PODJETJE

Jože Kastelic Ltd.

10 KEYWELL COURT, Toronto, Ont. M8Y 1S6 • 255-2085

VESEL BOŽIČ IN SREČNO NOVO LETO
želi in se priporoča

"LE CAFE"

25 Belair St. Tel. 967-5911

TORONTO

Marta in Bob

BLAGOSLOVLJENE
BOŽIČNE PRAZNIKE IN
SREČNO NOVO LETO

Vam želi

SLOVENSKA HRANILNICA in POSOJILNICA

JANEZA E. KREKA

ki je denarni zavod vseh Slovencev v Torontu in okolici.

Uradne ure: Torek, četrtek, petek od 10—1 h in od 5—8 h. V soboto odprto od 10—3 h.

Zaprto: nedelja, ponedeljek in sredi ves dan.

V SKUPNOSTI IN ZAJEMNOSTI JE MOČ!

Pomožni urad: vsak četrtek in petek zvečer (7—9 ure).

646 EUCLID AVENUE,
TORONTO, ONTARIO

Telefon: 532-4746

731 BROWN'S LINE,
TORONTO, ONTARIO

(v hiši pred cerkvijo)

Telefon: 259-9182 (Med uradnimi urami)

RESTAVRACIJA

Tiroler

Vam želi

BLAGOSLOVLJENE

BOŽIČNE PRAZNIKE

in

SREČNO NOVO LETO

1115 Bay St.

Toronto, Ont.

923-7021.